

การออกแบบชุดตัวอักษรและเรขศิลป์ที่ได้แรงบันดาลใจจากอัตลักษณ์จังหวัดพิษณุโลก

การศึกษาอิสระ เสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบสื่อวัฒนธรรม
พฤษภาคม 2561
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

**FONT AND GRAPHIC DESIGN INSPIRED
BY THE IDENTITY OF PHITSANULOK PROVINCE**

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Bachelor of Fine and Applied Arts in Innovative Media Design

May 2018

Copyright 2018 by Naresuan University

การศึกษาอิสระ เรื่อง "การออกแบบชุดตัวอักษรและเวทศิลป์
ที่ได้แรงบันดาลใจจากอัตลักษณ์จังหวัดพิษณุโลก"
ของ นายอัครไชย ไชยงามเมือง
ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบสื่อวัฒนธรรม

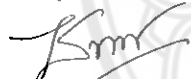
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการสอบ
(อาจารย์ลินดา อินทรลักษณ์)

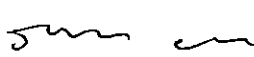

.....ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิไลฐู จันมา)

.....กรรมการ
(ผศ.ดร. ดนัย เรียบสกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์รุ่งโรจน์ รัตนพิเชษฐกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์ชวลิต ดวงอุทา)

.....กรรมการ
(นาย นฤพนธ์ คมสัน)

.....กรรมการ
(นาย รชต อยุ่ยิ้ม)

อนุมัติ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรชาติ เกษประสิทธิ์)
หัวหน้าภาควิชาศิลปะและการออกแบบ

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ มีความประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้ทำวิจัยมีความซาบซึ้งและขอบคุณในกรุณาเป็นอย่างยิ่งจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ มารดาและผู้ปกครองในครอบครัว ที่เปิดโอกาสและสร้างแนวทางที่ดีในการดำเนินชีวิต สนับสนุนทุนในการศึกษาและเป็นที่พึ่งกำลังใจมอบให้ตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสิฐ จันมา อาจารย์ที่ปรึกษาภาควิชาคณิตศาสตร์ ที่ได้สละเวลาสั่งสอนและแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆด้วยความตั้งใจ ความเอาใจใส่ ตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ คณะอาจารย์ภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอน ส่งมอบความรู้ ให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาที่ดี ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง

ขอขอบคุณเพื่อนๆทุกคนในภาควิชาศิลปะและการออกแบบที่คอยให้การช่วยเหลือ เป็นกำลังใจให้กันและกันตลอดมา ขอขอบคุณสำหรับมิตรภาพดีๆที่มอบให้กันตลอดระยะเวลาการศึกษา คุณค่าและประโยชน์อันพึงมี ผู้ทำวิจัยขอขอบและอุทิศแก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

อัครไชย ไชยงามเมือง

ชื่อเรื่อง	การออกแบบชุดตัวอักษรและเรขศิลป์ที่ได้แรงบันดาลใจจาก อัตลักษณ์จังหวัดพิษณุโลก
ผู้วิจัย	อัครไชย ไชยงามเมือง
ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสิฐ จันมา
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาอิสระ ศป.บ สาขาวิชาการออกแบบสื่อวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2561
คำสำคัญ	ตัวอักษร เรขศิลป์ พิษณุโลก

บทคัดย่อ

โครงการการออกแบบชุดตัวอักษรและเรขศิลป์ที่ได้แรงบันดาลใจจากอัตลักษณ์จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและสืบสานเกี่ยวกับอัตลักษณ์จังหวัดพิษณุโลก ในการออกแบบชุดตัวอักษรและเรขศิลป์จึงมีความสำคัญในการสร้างสรรค์อัตลักษณ์ให้มีความโดดเด่นสามารถสื่อสารถึงผู้ที่สนใจได้อย่างชัดเจนมากขึ้น สร้างการจดจำความประทับใจและจงใจให้เกิดการสืบสานอนุรักษ์และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อทางด้าน การออกแบบได้ในอนาคต และยัง เป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้ศึกษาเกิดแรงกระตุ้นในการอนุรักษ์สืบสานการคงอยู่ของวัฒนธรรมนี้ต่อไปมิให้หายไปตามกาลเวลา โดยการดำเนินการงานวิจัย ผู้ทำวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลต่างๆ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ ในการออกแบบจะแบ่ง ออกเป็น 2 อย่าง คือการออกแบบชุดตัวอักษรและการออกแบบเรขศิลป์ การออกแบบชุดตัวอักษรมี 2 ชุด ชุดละ 3 น้ำหนัก ส่วนการออกแบบเรขศิลป์มีเวกเตอร์จำนวน 50 ชิ้นและโปสเตอร์ 5 ชิ้น แบ่ง ออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปลี่ยนแปลงเป็นภาพถ่าย นำ ภาพถ่ายมาไดคัทเป็นเวกเตอร์และนำเวกเตอร์มาสร้างสรรค์การออกแบบเป็นโปสเตอร์ให้มีความ น่าสนใจสามารถนำไปเผยแพร่เป็นโปสเตอร์ให้ความรู้และปลุกจิตสำนึก ในการร่วมอนุรักษ์สืบสาน อัตลักษณ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย.....	2
1.4 วิธีการศึกษาและขั้นตอนการดำเนินงาน.....	2
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
2.1 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	4
2.1.1 พระพุทธชินราช.....	4
2.1.2 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช.....	7
2.1.3 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร.....	8
2.1.4 พระราชวังจันทน์.....	10
2.1.5 สามมหาศาลตราวุธแห่งสมเด็จพระนเรศวร.....	11
2.1.6 เรือนแพจังหวัดพิษณุโลก.....	13
2.1.7 ดนตรีมังคละ.....	13
2.1.8 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านจันทวี.....	14
2.1.9 กล้วยตาก.....	15
2.1.10 สถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติจังหวัดพิษณุโลก.....	15
2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีการออกแบบ.....	17
2.2.1 อัตลักษณ์.....	17
2.2.2 การออกแบบตัวอักษร.....	19
2.2.3 ภาพประกอบ.....	25
2.2.4 โปสเตอร์.....	26
2.3 ข้อมูลพฤติกรรมกลุ่มเป้าหมาย.....	27
2.3.1 พฤติกรรมวัยรุ่น.....	27
2.3.2 วัยรุ่นไทยกับวัฒนธรรม.....	28

2.4 กรณีศึกษา.....	29
2.4.1 การออกแบบลวดลายกราฟิกที่ได้แรงบันดาลใจจากสิ่งโลก.....	29
2.4.2 ฟอนต์อัตลักษณ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	30
2.4.3 การออกแบบตัวอักษรของสถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา.....	31
3 การวิเคราะห์ข้อมูลและแนวความคิดในการออกแบบ.....	33
3.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	33
3.2 วิเคราะห์ทฤษฎีการออกแบบ.....	33
3.3 วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย.....	34
3.4 สรุปแนวความคิดในการออกแบบ.....	34
3.4.1 แนวทางการออกแบบ.....	35
4 การออกแบบและการสร้างสรรค์ผลงาน.....	36
4.1 Pre-Production	36
4.2 Production.....	36
4.3 Post-Production.....	48
5 บทสรุป.....	55
สรุปผลการวิจัย.....	55
อภิปรายผลการวิจัย.....	55
ข้อเสนอแนะ.....	55
บรรณานุกรม.....	56
ภาคผนวก.....	59
ประวัติผู้วิจัย.....	70

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบตัวอักษร 1.....	20
2 กรอบตัวอักษร 2.....	21
3 ชื่อเรียกและขอบเขตตัวอักษร.....	22
4 ผลงานลวดลายแรงบันดาลใจจากสิ่งคโลก.....	30
5 ฟอนต์ SILPAKORN70yr.....	31
6 ตัวอักษรของสถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา	32
7 ที่มาและแรงบันดาลใจในการออกแบบชุดตัวอักษรพระพุทธรชินราช.....	37
8 ที่มาและแรงบันดาลใจในการออกแบบชุดตัวอักษรพระนเรศวร.....	38
9 ผลงานการออกแบบชุดตัวอักษรพระพุทธรชินราช ครั้งที่ 1.....	38
10 ผลงานสุดท้ายของการออกแบบชุดตัวอักษรพระพุทธรชินราช.....	39
11 ตัวอย่างชุดตัวอักษรพระพุทธรชินราช.....	39
12 ผลงานการออกแบบชุดตัวอักษรพระนเรศวร ครั้งที่ 1.....	40
13 ผลงานสุดท้ายของการออกแบบชุดตัวอักษรพระนเรศวร.....	40
14 ตัวอย่างชุดตัวอักษรพระนเรศวร.....	41
15 เปลี่ยนข้อมูลเป็นภาพถ่าย.....	43
16 เปลี่ยนภาพถ่ายเป็นเวกเตอร์.....	44
17 การแบ่งเวกเตอร์ตามประเภท.....	44
18 การแบ่งสัดส่วนไปสเตอร์.....	45
19 ระบบกริดไปสเตอร์.....	45
20 แบบร่างไปสเตอร์ 1.....	46
21 แบบร่างไปสเตอร์ 2.....	46
22 ผลงานการออกแบบไปสเตอร์ ครั้งที่ 1.....	47
23 ผลงานการออกแบบไปสเตอร์ ครั้งที่ 2.....	47
24 ผลงานการออกแบบไปสเตอร์ ครั้งที่สุดท้าย.....	47
25 ผลงานการออกแบบไปสเตอร์ "พระพุทธรชินราชงามเลิศ".....	48
26 ผลงานการออกแบบไปสเตอร์ "ถิ่นกำเนิดพระนเรศวร".....	49
27 ผลงานการออกแบบไปสเตอร์ "สองฝั่งน้ำล้นเรือนแพ".....	50
28 ผลงานการออกแบบไปสเตอร์ "หวานจ๋าแก้ภัยตาก".....	51
29 ผลงานการออกแบบไปสเตอร์ "ถ้ำและน้ำตกหลากตระการตา".....	52
30 ผลงานการออกแบบไปสเตอร์ "ชุดตัวอักษรพระพุทธรชินราช".....	53
31 ผลงานการออกแบบไปสเตอร์ "ชุดตัวอักษรพระนเรศวร".....	54

32	บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 1.....	60
33	บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 2.....	60
34	บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 3.....	61
35	บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 4.....	61
36	บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 5.....	62
37	บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 6.....	62
38	บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 7.....	63
39	บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 8.....	63
40	คำแนะนำดีชมจากนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์.....	64

บทที่ 1

บทนำ

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หากเรามองไปรอบตัวในสังคม เราจะพบว่าตัวอักษรเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัว ตัวอักษรทำหน้าที่สื่อสารและสื่อความหมาย แต่ถ้าหากเราสังเกตบุคลิกและลักษณะของตัวอักษร นั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมให้ความหมายนั้นสมบูรณ์ขึ้น

พิษณุโลกเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และการ ดำเนินชีวิต ส่งผลให้อัตลักษณ์เกิดการเปลี่ยนแปลง อาจลบเลือนหลงลืมหรือการใส่ใจในการสืบ สานและอนุรักษ์ หากต้องการจะพัฒนาบ้านเมืองในปัจจุบัน ให้เรามองย้อนกลับไปในอดีต ใช้สิ่งที่มี อยู่เป็นต้นทุนในการสร้างสรรค์ เราสามารถใช้ความรู้ที่มีนำอัตลักษณ์มาประยุกต์สร้างเอกลักษณ์ เป็นจุดขายในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจหรือการท่องเที่ยว การออกแบบจึงมีความสำคัญมากใน การสืบสานและอนุรักษ์ ให้เข้ากับยุคสมัยนี้ที่คนส่วนใหญ่นิยมสิ่งใหม่ๆที่มีความสร้างสรรค์

การออกแบบตัวอักษรจึงมีความสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์อัตลักษณ์ที่โดดเด่น การสร้างสรรค์ไม่เพียงแต่เป็นการออกแบบที่สวยงาม แต่สิ่งที่ต้องออกแบบคือ อัตลักษณ์ที่สามารถ สื่อสารถึงผู้ที่สนใจได้อย่างชัดเจน สร้างความประทับใจและจูงใจให้เกิดการสืบสานอนุรักษ์

การออกแบบเรขศิลป์ก็มีความสำคัญเป็นลำดับต่อมา ในการสร้างสรรค์อัตลักษณ์ที่โดดเด่น การสร้างสรรค์เราไม่เพียงแต่การออกแบบที่สวยงามเท่านั้น แต่สิ่งที่ต้องออกแบบคืออัตลักษณ์ ที่สามารถสื่อสารถึงผู้ที่สนใจได้อย่างชัดเจน สร้างการจดจำความประทับใจและจูงใจให้เกิดการ สืบ สานอนุรักษ์ หากพูดถึงอัตลักษณ์ของแต่ละจังหวัดภายในประเทศไทยที่ชัดเจนที่สุดคงหนีไม่พ้นคำขวัญประจำจังหวัดของแต่ละจังหวัดในประเทศไทย ในกรณีที่เราศึกษาครั้งนี้คือจังหวัดพิษณุโลกซึ่งคำ ขวัญของจังหวัดพิษณุโลกนี้คือ

" พระพุทธชินราชงามเลิศ

ถิ่นกำเนิดพระนเรศวร

สองฝั่งน่านล้วนเรือนแพ

หวานฉ่ำแท้กล้วยตาก

ถ้ำและน้ำตกหลากตระการตา "

ดังนั้น การจัดทำโครงการการออกแบบชุดตัวอักษรและเรขศิลป์ที่ได้นำแรงบันดาลใจจาก อัตลักษณ์จังหวัดพิษณุโลก จะเป็นส่วนหนึ่งของสื่อที่ช่วยในการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมของ จังหวัดพิษณุโลกและยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อทางการออกแบบได้ในอนาคต และเป็น แรงบันดาลใจให้กับผู้ศึกษา เกิดแรงกระตุ้นในการอนุรักษ์สืบสานการคงอยู่ของวัฒนธรรมนี้ต่อไป มิให้หายไปตามกาลเวลา

2.วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการออกแบบชุดตัวอักษรและเรขาคณิต
2. เพื่อศึกษาข้อมูลอัตลักษณ์จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อประยุกต์และสืบสานวัฒนธรรมของจังหวัดพิษณุโลก

3.ขอบเขตของงานวิจัย

3.1 ขอบเขตของประชากรกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ นักศึกษาด้านศิลปะและการออกแบบ อายุ 18-22 ปี

กลุ่มเป้าหมายรอง คือ นักท่องเที่ยวเชิงเสพวัฒนธรรม อายุ 15-30 ปี

3.2 ขอบเขตของผลงานออกแบบสร้างสรรค์

ชุดตัวอักษร จำนวน 2 ชุด ชุดละ 3 นักษัตร รวม 6 นักษัตร

โปสเตอร์ ขนาด 50x100 เซนติเมตร จำนวน 5 รูปแบบ

4. วิธีการศึกษาและขั้นตอนการดำเนินงาน

- 4.1 กำหนดหัวข้อและแผนงาน
- 4.2 ค้นหาและศึกษาข้อมูล
- 4.3 รวบรวมและจำแนกข้อมูล
- 4.4 วางโครงการวิทยานิพนธ์
- 4.5 เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา
- 4.6 สอบประเมินผลงานครั้งที่ 1
- 4.7 ร่างผลงาน
- 4.8 เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา
- 4.9 สอบประเมินผลงานครั้งที่ 2
- 4.10 ทำผลงานจริง
- 4.11 เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา
- 4.12 พัฒนาผลงาน
- 4.13 เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา
- 4.14 สอบประเมินผลงานครั้งที่ 3

ขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม	เดือน											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. กำหนดหัวข้อและแผนงาน				/								
2. ค้นหาและศึกษาข้อมูล				/	/							
3. รวบรวมและจำแนกข้อมูล						/	/					
4. วางโครงการวิทยานิพนธ์								/				
5. เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา									/			
6. สอบประเมินผลงานครั้งที่ 1									/			
7. ร่างผลงาน										/		
8. เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา										/		
9. สอบประเมินผลงานครั้งที่ 2											/	
10. ทำผลงานจริง	/											/
11. เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา	/											
12. พัฒนาผลงาน		/										
13. เข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา		/										
14. สอบประเมินผลงานครั้งที่ 3			/									

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

อัตลักษณ์ มาจากภาษาบาลีว่า อุตต + ลักษณะ โดยที่ "อัตตะ" มีความหมายว่า ตัวตน, ของตน ส่วน "ลักษณะ" หมายถึง สมบัติเฉพาะตัว เพราะฉะนั้นคำว่า "อัตลักษณ์" จึงหมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของบุคคล สังคม ชุมชน หรือประเทศ ตัวอย่างเช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา ซึ่งมีคุณลักษณะเฉพาะของชุมชนนั้นๆ ซึ่งไม่เหมือนกับสังคมอื่นๆ พูดังๆ คือลักษณะที่ไม่เหมือนกับของบุคคลอื่นๆ นั่นเอง (อ่านต่อได้ที่: <https://www.gotoknow.org/posts/494293>)

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้ศึกษา
2. เพื่อการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมของจังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อนำไปประยุกต์ให้ต่อยอดได้ในอนาคต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การออกแบบชุดตัวอักษรและเรขาคณิตที่ได้แรงบันดาลใจจาก
อัตลักษณ์จังหวัดพิษณุโลก ได้ศึกษาแบ่งข้อมูลเป็นส่วนต่างๆดังนี้

ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า

1. ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย
2. ข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีการออกแบบ
3. ข้อมูลพฤติกรรมกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย
4. กรณีศึกษา

1. ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย

1.1 พระพุทธชินราช

พระพุทธชินราช ประดิษฐานอยู่ ณ วิหารด้านตะวันตกในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ
วรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 1900 ตรงกับรัชสมัยพระมหาธรรม
ราชาที่ 1 (ลิไทย) พระมหากษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย พร้อมกับพระพุทธชินสีห์ พระศรีศาสดา และพระ
เหลือ พระพุทธชินราชได้รับการยอมรับว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีพุทธลักษณะงดงามที่สุดองค์หนึ่งและ
ยังเป็นพระพุทธรูปที่นิยมจำลองกันมากที่สุดในประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นพระพุทธรูปที่
ประชาชนชาวไทยศรัทธาและนิยมเดินทางมากราบไหว้มากที่สุดองค์หนึ่งด้วย

1.1.1 ประวัติ

1) ประวัติการสร้าง

พระพุทธชินราช ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างในสมัยใด คงมีแต่พงศาวดาร
เหนือ ซึ่งเป็นเอกสารที่เล่าถึงตำนานเมืองเหนือเรื่องต่าง ๆ สมัยกรุงศรีอยุธยา ถูกเรียบเรียงขึ้นใหม่
โดยพระวิเชียรปรีชา (น้อย) ในปี พ.ศ. 2350 ที่อ้างถึงกษัตริย์เชียงแสนพระนามพระเจ้าศรีธรรมไตร
ปิฎกเป็นผู้สร้าง พร้อมกับการสร้างเมืองพิษณุโลกและพระพุทธรูปอีก 2 องค์คือพระพุทธชินสีห์และ
พระศรีศาสดา พ.ศ. 2409 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชนิพนธ์เพิ่มเติม
เกี่ยวกับประวัติการสร้างพระพุทธชินราช พระพุทธชินสีห์ และพระศรีศาสดา ในชื่อ "ตำนานพระ
พุทธชินราช พระพุทธชินศรี และพระศรีศาสดา" ในหนังสือวชิรญาณวิเศษ โดยใช้พงศาวดารเหนือ
ในการอ้างอิงจึงทำให้มีเนื้อหาหลักคล้ายคลึงกัน แต่เพิ่มเติมการสร้างพระเหลือเข้าไป และมีการ
ระบุศักราชในการสร้างพระพุทธรูปทั้ง 3 องค์ไว้ดังนี้ พระพุทธชินสีห์และพระศรีศาสดาหล่อในปี
พ.ศ. 1498 และพระพุทธชินราชหล่อขึ้นในปี พ.ศ. 1500 (หย่อนอยู่ 7 วัน)

พ.ศ. 2423 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระ
มหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ได้ทรงแต่งตั้งตำนานการสร้างพระพุทธชินราชขึ้นอีก

ล้านวนหนึ่ง ชื่อ "พงษาวดารเหนือ" เป็นลิลิตเรื่องนิทานพระร่วง และนิทานพระเจ้าอรรคมไทรปิฎก นิทานพระชินศรี พระชินราช พระศาสดา" ซึ่งมีเนื้อเรื่องเช่นเดียวกับพงศาวดารเหนือและพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างพระบรมราชจักรีวงศ์ กับพระพุทธรูปเข้าไปด้วย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าดิศวรกุมาร กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้มีพระดำริเกี่ยวกับประวัติการสร้างพระพุทธรูปชินราชจากหลักฐานทางพุทธศิลป์นำมาเปรียบเทียบกับพงศาวดารเหนือว่าพระพุทธรูปชินราช ถูกสร้างขึ้นในสมัยสุโขทัย เนื่องจากพุทธศิลป์อย่างพระพุทธรูปสุโขทัยระคนกับพุทธศิลป์เชียงแสนแต่มีพัฒนาการไปกว่าพระพุทธรูปที่มีอยู่เดิม และช่างผู้สร้างพระพุทธรูปชินราชกับพระพุทธรูปชินสีห์นั้นเป็นช่างเดียวกัน หากแต่พระศรีศาสดาเป็นช่างอื่นจากลักษณะประติมากรรมของพระพุทธรูปทั้ง ๓ องค์ที่ปรากฏ แต่จะสร้างพร้อมกันทั้ง 3 องค์หรือไม่นั้นไม่ทราบแน่ชัด และเมื่อพิจารณาช่วงเวลาการสร้างแล้วทรงคาดว่าพระพุทธรูปทั้ง 3 องค์น่าจะสร้างในรัชสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 ในปี พ.ศ. 1900 มิใช่พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก โดยประทานเหตุผลว่า "พระเจ้าแผ่นดินซึ่งปรากฏพระเกียรติในเรื่องพระไตรปิฎกนั้นมีแต่พระองค์เดียวคือพระมหาธรรมราชาธิไทย...พระมหาธรรมราชานี้เองที่พงศาวดารเหนือเรียกว่า พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก" นอกจากนี้ยังมีการสันนิษฐานเกี่ยวกับประวัติการสร้างพระพุทธรูปชินราชว่าน่าจะถูกสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาโดยพินธุ สุ่มจินดา ซึ่งได้กำหนดอายุเวลาของพระพุทธรูปชินราชขึ้นใหม่จากพุทธลักษณะขององค์พระพุทธรูปจากรูปแบบของเรือนแก้ว โดยเทียบเคียงกับลวดลายบนซุ้มเรือนแก้วที่วัดพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช อายุเวลาของลวดลายดังกล่าวอาจกำหนดได้ในช่วงสมัยอยุธยาตอนปลาย และจากสถาปัตยกรรมของพระวิหาร ในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) อย่างไรก็ตามความเห็นที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด ณ ขณะนี้คือความเห็นในแนวทางเดียวกับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ที่เชื่อว่าพระพุทธรูปทั้ง 3 องค์นี้ถูกสร้างขึ้นในราว พ.ศ. 1900 ในรัชสมัยของพระมหาธรรมราชาที่ 1 .

2) การลงรักปิดทอง

เดิมพระพุทธรูปชินราชเป็นพระพุทธรูปสำริดมิได้มีการลงรักปิดทองตั้งแต่แรกสร้าง ต่อมาในปี พ.ศ. 2146 สมเด็จพระเอกาทศรถได้เสด็จแปรพระราชฐานมายังเมืองพิษณุโลก และพระราชดำเนินมานมัสการ พร้อมทั้งโปรดให้มีการนำเครื่องราชูปโภคมาตีแผ่เป็นทองคำเปลวสำหรับปิดทองพระพุทธรูปชินราช ครั้งนั้นจึงถือเป็นการลงรักปิดทองครั้งแรก ต่อมาจึงมีการลงรักปิดทองอีก 2 ครั้งใน พ.ศ. 2444 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการถวายสังฆาลย์เพชรเป็นพุทธบูชาพร้อมกับการหล่อพระพุทธรูปชินราช (จำลอง) เพื่อนำไปประดิษฐานเป็นพระประธาน ณ พระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร และ พ.ศ. 2547 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

1.1.2 ลักษณะทางพุทธศิลป์และการจัดหมวดหมู่

1) ลักษณะทางพุทธศิลป์

พระเกศรัศมียาวเป็นเปลวเพลิง พระเกศาขดเป็นกันหอยขนาดใหญ่ วงพระพักตร์ค่อนข้างกลมไม่ยาวรีเหมือนผลมะตูมเช่นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยหมวดใหญ่ มีพระอุณาโลมผลิกอยู่ระหว่างพระขนง พระวรกายอวบอ้วนมีสังฆายาวปลายหยักเป็นเชี้ยวตะขบฝังด้วยแก้ว นิ้วพระหัตถ์ทั้งสี่ยาวเสมอกัน (ที่ข้งคุลี) ฝ่าพระบาทแบนราบค่อนข้างแคบเมื่อเทียบกับพระพุทธรูป

สมัยสุโขทัยหมวดใหญ่ สั้นพระบาทยาว มีรูปอาทวียักษ์และรูปท้าวเวสสุวรรณหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ เฝืออยู่ที่พระเพลาเบื้องขวาและซ้ายขององค์ตามลำดับ มีขุมเรือนแก้วและสลักด้วยไม้สลักลงรักปิดทองประดับเบ็องพระปฤษฎางค์ปราณีตอ่อนช้อยช่วยเน้นให้พระวรกายของพระพุทธรูปชินราชมีความงดงามยิ่งขึ้น

2) การจัดหมวดหมู่

พระพุทธรูปชินราช ถูกจัดให้อยู่ในพระพุทธรูปหมวดพระพุทธรูปชินราช (พระพุทธรูปสกุลช่างเมืองพิษณุโลก ซึ่งมีลักษณะต่างจากหมวดใหญ่เล็กน้อย คือพระพักตร์ที่อวบอ้วนมากกว่า และที่สำคัญคือการทำปลายนิ้วพระหัตถ์ทั้ง 4 ยาวเสมอกัน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของพระพุทธรูปหมวดนี้) ถือเป็น 1 ใน 4 หมวดของพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย (<https://th.wikipedia.org/wiki/พระพุทธรูปชินราช>)

1.1.3 ขุมเรือนแก้ว

ขุมเรือนแก้วองค์พระพุทธรูปชินราช วัดพระศรีรัตนมหาธาตุฯ จ.พิษณุโลก นับเป็นมรดกทางพุทธศิลปะที่งดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ส่งผลให้องค์พระพุทธรูปชินราชมีพุทธลักษณะเฉพาะอันเป็นต้นแบบของการสร้างพระที่ประกอบไปด้วยขุมเรือนแก้ว ทั้งที่เป็นพระพุทธรูปและพระเครื่อง ขุมเรือนแก้วองค์พระพุทธรูปชินราช เป็นงานศิลปะสมัยอยุธยาซึ่งผสมผสานฝีมือช่างชั้นครูทางเหนือ ที่เรียกว่างานจำหลักไม้ ปิดทอง ตัวเรือนทำจากไม้สัก ยอดบนเป็นปลายหางตัว "มกร" ประทับกันคล้ายหางหงส์ ก่อนจะทอดยาวเป็นลายอ่อนช้อยครบองค์ประกอบของเครื่องสูงไม่ว่าจะเป็นการขยักลำตัวในลักษณะวงไอยรา การจำหลักครีบทั้งขึ้นมาเป็นใบระกา ก่อนจะกระดกหัวเป็นมกรคายนงอุบะโค้งขึ้นด้านบน ส่วนด้านล่างคายนงคิ้วหิมพานต์ประเภทหนึ่งมีลำตัวยาวคล้ายนาค แต่ท่อนหัวซึ่งอยู่สองฟากองค์พระกลับทำเป็นรูปตัวสัตว์ที่มีวงคล้ายคชสาร มีขาคล้ายราชสีห์ หากพิจารณาตามศิลปะของ "ขุมเรือน แก้ว" แล้วจะมีข้อถกเถียงกันว่า ตัวที่ถูกจำหลักขึ้นทำเป็นเรือนขุมนั้นเป็นตัวอะไรกันแน่ หากสังเกตให้ดีจะเห็นว่า ในส่วนที่ตัวตั้งขึ้นเป็นพวงอุบะทั้งสองฟากพระอังสนั้นทำเป็นรูปสัตว์ที่เราเรียกว่ามกร หรือเหรา โดยมีวงตัวตั้งขึ้นและแสดงให้เห็นพื้นที่อ้าเผยออก ส่วนตัวด้านล่างนั้นบ้างก็บอกว่าเป็นตัวมกร หรือเหรา เช่นกัน หากทำผิดแผกไปจากฝีมือช่างทางเหนือ แต่พิจารณาแล้วมีลักษณะเหมือนกับสัตว์ที่เรียกว่าตัวหักทอ (หัก-กะ-ทอ) คือ เหมือนกับตัวคชสีห์อันเป็นสัตว์ผสมระหว่างช้างกับราชสีห์ แต่มีขนาดเล็กกว่า และตัวหักทอจะมีขนบนหัวกระดกตั้งขึ้นรวมทั้งมีเครา นับเป็นสัตว์หิมพานต์ในจินตนาการที่หาดูไม่ใคร่ได้ง่ายนัก การสร้างพระพุทธรูปปางขุมเรือนแก้วอุบัติขึ้นหลังจากที่พระพุทธรูปทรงตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว และทรงเสวยวิมุตติสุขในสัปดาหที่ 4 โดยเทพยดาได้เนรมิตขุมเรือนแก้วขึ้นทางทิศเหนือของโพธิบัลลังก์อันเป็นที่ตรัสรู้ พระพุทธรูปจึงทรงเสวยวิมุตติสุขบนบัลลังก์ขุมเรือนแก้วเป็นเวลา 7 วัน เรียกกันสืบต่อมาว่า "รัตนขจรเจดีย์" ด้วยความเป็นเอกทางศิลปะของช่างโบราณ ขุมจึงถูกจำหลักขึ้นเป็นครีบทั้งของมกร และสื่อให้เห็นถึงการเปล่ง "ฉัพพรรณรังสี" ออกจากวรกายของพระพุทธรูปองค์เป็นที่ประจักษ์อีกด้วย ฉัพพรรณรังสี ประกอบด้วยรังสี 6 ชนิด ได้แก่ 1. นีตะ สีเขียวเข้มเหมือนดอกอัญชัน ดอกสามหาว หรือกลีบบัวเขียว 2. ปิตะ สีเหลืองเหมือนหรรดาลทอง หรือทองคำ 3. โลहितตะ สีแดงดุจตะวัน สีสั่งฝ้ากัมพล ดอกราชพฤกษ์ ดอกทองกวาว 4. มัญชญฐา สีหงสบาท อัน

หมายถึงสีม่วงเหมือนดอกชง หรือดอกหงอนไก่ 5.โอทาทะ สีขาวเหมือนแผ่นเงิน หรือน้ำนม 6. ประภัสสร เป็นสีเลื่อมพราย เหมือนแก้วผลึก นอกจากนี้มีข้อสังเกตว่า ชุ่มเรือนแก้วอาจจะเป็น พัฒนาการขั้นต้นๆ ของ "สินเทา" หรือการแบ่งช่องบนงานจิตรกรรมฝาผนังของไทยโบราณ โดยสินเทาจะเป็นรอยขยักทำให้ภาพเกิดมิติระหว่างในชุ่มกับนอกชุ่ม ดังนั้น ชุ่มเรือนแก้วจะช่วยให้องค์พระดูมีชีวิตหรือมีความลึกซึ้งทำให้องค์พระดูงดงามและสมจริงมากยิ่งขึ้น และแสดงให้เห็นมรดกทางภูมิปัญญาของช่างโบราณอย่างยอดเยี่ยม
(คอลัมน์ พันธุ์แท้พระเครื่อง : โดย ราม วัชรประดิษฐ์)

1.2 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

1.2.1 ประวัติสมเด็จพระนเรศวร

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชหรือที่ชาวบ้านทั่วไปในครั้งนั้นเรียกว่า พระองค์ดำ เป็นพระราชโอรสในสมเด็จพระมหาธรรมราชาและพระวิสุทธิกษัตริย์ (พระราชธิดาของสมเด็จพระศรีสุริเยทัยและสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ) เสด็จพระราชสมภพเมื่อ พ.ศ. 2098 ที่พระราชวังจันทน์ เมืองพิษณุโลกทรงมีพระเชษฐภคินีคือ พระสุพรรณกัลยา ทรงมีพระอนุชาคือ สมเด็จพระเอกาทศรถ (องค์ขาว) และทรงเป็นพระราชนัดดาของสมเด็จพระศรีสุริเยทัย ตลอดระยะเวลาในทรงพระเยาว์ของพระนเรศวรทรงใช้ชีวิตอยู่ในพระราชวังจันทน์ เมืองพิษณุโลก จนกระทั่งเมื่อพระเจ้าบุเรงนองยกทัพมาตีเมืองพิษณุโลก สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชเจ้าเมืองพิษณุโลกยอมอ่อนน้อมต่อแห่งหงสาวดี และทำให้พิษณุโลกต้องแปรสภาพเป็นเมืองประเทศราชหงสาวดีไม่ขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยา พระเจ้าบุเรงนองได้ทรงขอพระนเรศวรไปเป็นองค์ประกันที่หงสาวดี ทำให้พระองค์ต้องจากบ้านเกิดเมืองนอนตั้งแต่มีพระชนม์อายุเพียง 9 พรรษา พระองค์ทรงเป็นผู้ที่มีน้ำพระทัยเป็นนักรบมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวมีน้ำพระทัยกว้างขวางร่วมกับที่เป็นเชื้อสายของสมเด็จพระศรีสุริเยทัย แม้พระนเรศวรจะถูกนำไปเป็นตัวประกันถึงหงสาวดี แต่ตลอดระยะเวลาพระองค์มิได้ทรงหวั่นไหว ครั้งที่อยู่ในเมืองหงสาวดีก็ได้แสดงความสามารถให้ปรากฏหลายต่อหลาย ครั้ง ทำให้พระเจ้าบุเรงนองกษัตริย์ของหงสาวดีรู้สึกหวาดหวั่นเกรงว่าต่อไปภายหน้าอาจรวบรวมแผ่นดินอยุธยาได้

1.2.2 ปกครองเมืองพิษณุโลก

หลังจากที่พระเจ้าบุเรงนองตีกรุงศรีอยุธยาแตก เมื่อ พ.ศ. 2112 มะเส็งศก วันอาทิตย์ เดือน ๙ แรม ๑๑ ค่ำ และได้สถาปนาสมเด็จพระมหาธรรมราชาครองกรุงศรีอยุธยาในฐานะประเทศราชของหงสาวดีต่อไป หลังจากนั้น พระนเรศวรได้หนีกลับมาไทยโดยที่บุเรงนองยินยอมด้วยอันเนื่องมาจากพระสุพรรณกัลยาได้ขอไว้ หลังจากที่พระองค์ดำกลับมากองกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระมหาธรรมราชาได้ทรงพระราชทานนามให้ว่า "พระนเรศวร" และโปรดเกล้าฯ ให้เป็นพระมหากษัตริย์ไปปกครองเมืองพิษณุโลก ทรงปกครองเมืองอย่างดีและทรงเริ่มเตรียมการที่จะกอบกู้เอกราชของกรุงศรีอยุธยา การที่ได้เสด็จไปประทับอยู่หงสาวดี 8 ปีนั้น ก็เป็นประโยชน์ยิ่งเพราะทรงทราบทั้งภาษาและนิสัยใจคอ ตลอดจนจนล่วงรู้ความสามารถของพม่า เป็นทุนสำหรับคิดอ่านต่อสู้เมื่อพระเจ้าหงสาวดีตีกรุงศรีอยุธยาได้นั้น อ้างว่าข้าราชการในกรุงเกลียดชังสมเด็จพระมหาธรรมราชา จึงต้องถอนข้าราชการเมืองเหนือที่เคยใช้สอยลงมารับราชการในกรุงมากด้วยกัน จำนวน

ข้าราชการทางเมืองเหนือจึงบกพร่อง ต้องหาตัวตั้งขึ้นใหม่พระนเรศวรทรงทรงชวนขวายนาคคน สำหรับทรงใช้สอยโดยฝึกทหารที่อยู่ในร่นราวคราวเดียวกันตามวิถีพุทธของพระองค์ทั้งสิ้น จึงเป็นกำลังของพระนเรศวรในเวลาต่อมา และความคาดคิดของพระเจ้าบุเรงนองแห่งหงสาวดีก็กำลังจะกลายเป็นความจริงเมื่อ พระนเรศวรทรงคิดที่จะกอบกู้อิสรภาพขึ้นในแผ่นดินอันเป็นเมืองที่พระองค์ ทรง พระราชสมภพ

(<https://th.wikipedia.org/wiki/สมเด็จพระนเรศวรมหาราช>)

1.3 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

1.3.1 ประวัติ

วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร ไม่มีหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใด สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นก่อนสมัยสุโขทัย และเป็นพระอารามหลวงมาแต่เดิม เพราะได้พบหลักฐานศิลาจารึกสุโขทัยมีความว่า พ่อขุนศรีนาวนำถมทรงสร้างพระทันตธาตุสุคนธ์เจดีย์ ส่วนในพงศาวดารเหนือกล่าวไว้ว่า " ในราวพุทธศักราช ๑๙๐๐ พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก (พระมหาธรรมราชาลิไท) ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ครองกรุงสุโขทัย ทรงมีศรัทธาเลื่อมใสในบวรพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งยังได้ทรงศึกษาพระไตรปิฎกและคัมภีร์ศาสนาอื่น ๆ จนข้าของแตกฉาน หาผู้ใดเสมอเหมือนได้ยาก พระองค์ได้ทรงสร้างวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ในฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน มีพระปราสาทอยู่กลาง มีพระวิหาร ๔ ทิศ มีพระระเบียง ๒ ชั้นและทรงรับสั่งให้ปั้นหุ่นหล่อพระพุทธรูปขึ้น ๓ องค์ เพื่อประดิษฐานเป็นพระประธานในพระวิหารทั้ง ๓ หลัง" ต่อมาเมื่อ ปี พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร เมื่อ พ.ศ. 2458 ปัจจุบันจึงมีชื่อเต็มว่า วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร

1.3.2 พระเหลือ

หลังจากสร้างพระพุทธรชินราช พระพุทธรชินสีห์ และพระศรีศาสดาแล้ว พระยาลิไทรับสั่งให้ช่างนำเศษทองสัมฤทธิ์ที่เหลือนำมารวมกันหล่อพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดเล็ก หน้าตัก กว้าง 1 ศอกเศษ เรียกชื่อพระพุทธรูปนี้ว่า "พระเหลือ" เศษทองยังเหลืออยู่อีกจึงได้หล่อพระสาวกยืนอยู่ 2 องค์ ส่วนอิฐที่ก่อเตาสำหรับหลอมทองในการหล่อพระพุทธรูป นำมารวมกันบนชุกชี (ฐานชุกชี) พร้อมกับปลุกตั้งมหาโพธิ์ 3 ต้นลงบนชุกชี เรียกว่า โพธิ์สามเส้า ระหว่างต้นโพธิ์ได้สร้างวิหารน้อยขึ้นมา 1 หลัง อัญเชิญพระเหลือกับสาวกเข้าไปประดิษฐานอยู่ เรียกว่า พระเหลือ

1.3.3 พระปราสาท

องค์พระปราสาทตั้งอยู่ ณ ศูนย์กลางของวัด เป็นพระปราสาทประธาน และเป็นปูชนียสถานที่สำคัญที่สุดของวัด การก่อสร้างพระปราสาทของพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พระยาลิไท) ได้ทำตามคตินิยมของหัวเมืองราชธานี ของอาณาจักรสุโขทัยในสมัยนั้น คือประสงค์ให้พระปราสาทเป็นหลักเป็นประธานของวัด และเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ รูปแบบของพระปราสาทเมื่อเริ่มสร้างสันนิษฐานว่า เป็นเจดีย์ทรงดอกบัวตูม โดยสร้างครอบพระสถูปเจดีย์ที่สร้างในรัชสมัยของพ่อขุนศรีนาวนำถม เมื่อสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถขึ้นไป ครองราชย์ที่เมืองพิษณุโลก ได้โปรดให้บูรณะพระปราสาทโดยดัดแปลงพระเจดีย์ ได้ให้เป็นรูปแบบพระปราสาทแบบขอมตามพระราชานิยมในสมัยกรุงศรีอยุธยา

1.3.4 พระวิหารพระอัฐสุารส

หลังวิหารพระพุทธชินราช มีพระอัฐสุารส ซึ่งเป็นพระพุทธรูปยืนปางห้ามญาติ สูง 18 ศอก (ประมาณ 10 เมตร) สร้างในสมัยเดียวกับพระพุทธชินราช ในราว พ.ศ. 1800 เดิมประดิษฐานอยู่ในวิหารใหญ่แต่วิหารได้พังไปจนหมด เหลือเพียงเสาที่ก่อด้วยศิลาแลงขนาดใหญ่ 3 – 4 ต้น และเนินพระวิหารบางส่วน เรียกว่า “เนินวิหารเก้าห้อง” ในปัจจุบันกรมศิลปากรได้ทำการบูรณะชุดแต่งทางโบราณคดีในบริเวณที่เรียกว่า “เนินวิหารเก้าห้อง” ซึ่งขุดพบฐานพระวิหารเดิม และพระพุทธรูปวัตถุโบราณจำนวนหนึ่ง

(<https://th.wikipedia.org/wiki/วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร>)

1.3.5 พระศรีศาสดา

พระศรีศาสดา หรือ พระศาสดา เดิมประดิษฐานอยู่ ณ วิหารด้านทิศใต้ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ มุขหน้าวิหารพระศาสดา คู่กับพระพุทธไสยา ที่ประดิษฐานอยู่ ณ มุขหลัง วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร สันนิษฐานกันว่าน่าจะสร้างขึ้นสมัยพระมหาธรรมราชาที่ ๑ (พญาลิไท) พร้อมกับพระพุทธชินราช พระพุทธชินสีห์ และพระเหลือ

ลักษณะทางพุทธศิลป์ พระเกศรัศมียาวเป็นเปลวเพลิง พระเกศาขดเป็นก้นหอยขนาดใหญ่ วงพระพักตร์ค่อนข้างกลมไม่ยาวรีเหมือนผลมะตูมเช่นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยหมวดใหญ่ พระวรกายอวบอ้วนมีสังฆายาวปลายหยักเป็นซี่ยาวเตชะบ นิ้วพระหัตถ์ทั้งสี่ยาวเสมอกัน (ที่ขมคุลี) ฝ่าพระบาทแบนราบค่อนข้างแคบเมื่อเทียบกับพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยหมวดใหญ่ สันพระบาทยาว การจัดหมวดหมู่พระศรีศาสดา ถูกจัดให้อยู่ในพระพุทธรูปหมวดพระพุทธชินราช (พระพุทธรูปสกุลช่างเมืองพิษณุโลก ซึ่งมีลักษณะต่างจากหมวดใหญ่เล็กน้อย คือพระพักตร์ที่อวบอ้วนมากกว่าและที่สำคัญคือการทำปลายนิ้วพระหัตถ์ทั้ง ๔ ยาวเสมอกัน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของพระพุทธรูปหมวดนี้) ถือเป็น ๑ ใน ๔ หมวดของพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย

(<https://th.wikipedia.org/wiki/พระศรีศาสดา>)

1.3.6 พระพุทธชินสีห์

พระพุทธชินสีห์ เป็นพระพุทธรูปสำคัญพระองค์หนึ่งของหัวเมืองฝ่ายเหนือ สร้างขึ้นคราวเดียวกันกับพระพุทธชินราช พระศรีศาสดาและพระเหลือ เดิมประดิษฐานอยู่ในพระวิหารด้านเหนือของวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก ต่อมาพระวิหารชำรุดทรุดโทรมลงขาดการปฏิสังขรณ์ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาศักดิพลเสพ จึงโปรดให้อัญเชิญมาประดิษฐานที่วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อพุทธศักราช ๒๓๗๒

ลักษณะทางพุทธศิลป์ พระเกศรัศมียาวเป็นเปลวเพลิง พระเกศาขดเป็นก้นหอยขนาดใหญ่ วงพระพักตร์ค่อนข้างกลมไม่ยาวรีเหมือนผลมะตูมเช่นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยหมวดใหญ่ พระวรกายอวบอ้วนมีสังฆายาวปลายหยักเป็นซี่ยาวเตชะบ นิ้วพระหัตถ์ทั้งสี่ยาวเสมอกัน (ที่ขมคุลี) ฝ่าพระบาทแบนราบค่อนข้างแคบเมื่อเทียบกับพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยหมวดใหญ่ สันพระบาทยาว การจัดหมวดหมู่พระพุทธชินสีห์ ถูกจัดให้อยู่ในพระพุทธรูปหมวดพระพุทธชินราช (พระพุทธรูปสกุลช่างเมืองพิษณุโลก ซึ่งมีลักษณะต่างจากหมวดใหญ่เล็กน้อย คือพระพักตร์ที่อวบ

จำนวนมากกว่าและที่สำคัญคือการทำปลายนิ้วพระหัตถ์ทั้ง ๔ ยาวเสมอกัน ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของพระพุทธรูปหมวดนี้) ถือเป็น ๑ ใน ๔ หมวดของพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย (<https://th.wikipedia.org/wiki/พระพุทธรูปสุโขทัย>)

1.4 พระราชวังจันทน์

มีผู้สันนิษฐานว่าพระราชวังจันทน์ สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนครินทราชาธิราชแห่งกรุงศรีอยุธยา ระหว่าง พ.ศ. ๑๙๕๗ เพื่อเป็นที่ประทับของเจ้าสามพระยา ซึ่งเป็นพระราชโอรสที่โปรดให้ไปครองเมืองชัยนาท หรือเมืองพิษณุโลกในปัจจุบัน บ้างสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ระหว่าง พ.ศ. ๑๙๙๑-๒๐๓๑ เพื่อเป็นที่ประทับเมื่อครั้งเสด็จมายังเมืองนี้รวมทั้งโปรดให้ขยายขอบเขตของเมือง และสร้างวัดวาอารามขึ้นอีกหลายแห่งจากนั้นพระราชวังจันทน์ก็ได้เป็นที่ประทับของสมเด็จพระมหาอุปราชแห่งกรุงศรีอยุธยาที่มาปกครองเมืองพิษณุโลก สมัยอยุธยาตอนกลางสมเด็จพระมหาจักรพรรดิครองกรุงศรีอยุธยา ได้ทรงสถาปนาสมเด็จพระมหาธรรมราชาขึ้นครองเมืองพิษณุโลกและประทับ ณ พระราชวังจันทน์ มีพระราชโอรสธิดาที่เสด็จพระราชสมภพ และเจริญพระชันษา ณ พระราชวังแห่งนี้ คือ พระสุพรรณกัลยา สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเอกาทศรถ เมื่อสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จกลับจากการเป็นตัวประกันที่พม่าแล้ว ได้ทรงขึ้นครองเมืองพิษณุโลก ในขณะที่พระราชบิดาครองกรุงศรีอยุธยา หลังจากรัชกาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชแล้ว พระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยาไม่ได้ทรงแต่งตั้งพระมหาอุปราชครองเมืองพิษณุโลกอีก สันนิษฐานว่าพระราชวังจันทน์คงลดบทบาทเป็นวังที่ประทับของเจ้านาย จนถึงสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชซึ่งครองราชย์ระหว่าง พ.ศ. ๒๑๙๙-๒๒๓๑ ได้เสด็จ มาเมืองพิษณุโลกหลายครั้ง และโปรดใช้เมืองพิษณุโลกเป็นที่ตั้งทัพหลวง เมืองพิษณุโลกจึงเป็นหัวเมืองสำคัญฝ่ายเหนือ สันนิษฐานว่าน่าจะมีการบูรณะพระราชวังจันทน์ขึ้นใหม่อีกครั้ง สมัยธนบุรี พ.ศ. ๒๓๑๘ อะแซหวุ่นกี้ แม่ทัพพม่ายกทัพเข้ามาตีเมืองพิษณุโลก ได้เผาทำลายบ้านเมืองและวัดวาอารามเสียหาย เมืองพิษณุโลกและพระราชวังจันทน์จึงถูกทิ้งร้างไป พ.ศ. ๒๔๔๔ สมเด็จพระยาราชูปถัมภ์เจ้าพระยาสุรสีห์เสด็จตรวจราชการเมืองพิษณุโลก โปรดให้ขุนศรีเทพบาลสำรวจจริงวัด จัดทำผังพระราชวังจันทน์ ทรงเขียนแผนที่เมืองพิษณุโลก แสดงตำแหน่งที่ตั้งของพระราชวังจันทน์และเขียนบันทึกถึงพระราชวังจันทน์ไว้ว่า "วังเมืองพิษณุโลกมีกำแพงเมืองสองชั้น ด้านทิศตะวันออกคกงเป็นหน้าวัง" เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เมืองพิษณุโลก พ.ศ. ๒๔๔๔ เพื่อทรงนมัสการพระพุทธชินราชและหล่อพระพุทธรูปราชจำลอง ได้มีการพระราชหัตถเลขาเกี่ยวกับพระราชวังจันทน์ว่า "มีกำแพงสองชั้น กำแพงวังชั้นนอกทรวดโถมเหลือพันดินเล็กน้อย กำแพงวังชั้นในยังเหลือถึง ๒ ศอกเศษ ในวังยังมีฐาน ซึ่งเข้าใจว่าเป็นพระที่นั่งเหมือนพระที่นั่งจันทรพิศาล เมืองลพบุรี ฝีมือน่าจะเป็นครั้งกรุงเก่า" พ.ศ. ๒๔๗๔ กระทรวงศึกษาธิการได้ย้ายโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคมมาตั้งในบริเวณพระราชวังจันทน์ ต่อมาได้มีส่วนราชการต่างๆ และประชาชนเข้ามาใช้พื้นที่จนเต็มบริเวณโบราณสถานโดยรอบ พ.ศ. ๒๔๗๙ กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานพระราชวังจันทน์ และต่อมา พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้รวมโบราณสถานใกล้เคียงคือ วัดวิหารทอง วัดศรีสุคต วัดโพธิ์ทอง สระสองห้อง และบางส่วนของคลองมะดันไว้ด้วย พ.ศ. ๒๕๓๕ กรมศิลปากรได้ดำเนินงานขุดค้นทางโบราณคดีในบริเวณพระราชวัง

จันทร์เป็นครั้งแรก หลังจากนั้นจึงได้มี โครงการบูรณะพระราชวังจันทร์ และย้ายโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ และ โครงการอนุรักษ์ และพัฒนาพระราชวังจันทร์ พ.ศ. ๒๕๕๒ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพระราชวังโบราณที่มีคุณค่าทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ของเมืองพิษณุโลก

(<https://phrarachwangcanthn.wordpress.com/>)

1.5 สามมหาศาสตราวุธแห่งสมเด็จพระนเรศวร

1.5.1 พระแสงปืนต้นข้ามแม่น้ำสะโตง

เรื่องราวของมหาศาสตราวุธชิ้นนี้ เกิดขึ้นใน ปี พ.ศ. 2127 อันเป็นปีที่สมเด็จพระนเรศวรทรงประกาศอิสรภาพของอยุธยาจากกรุงหงสาวดี ในครั้งนั้น หลังจากพระมหาอุปราชาทราบข่าวว่า สมเด็จพระนเรศวรได้ประกาศอิสรภาพและกวาดต้อนราษฎรไทยมอญกลับไปยังกรุงอยุธยา พระองค์จึงจัดทัพให้ พระสุภกรรมา แม่ทัพคนสำคัญคุมกองหน้า ส่วนพระมหาอุปราชาทรงเป็นกองหลวงยกติดตามกองทัพอยุธยา มา กองหน้าของหงสาวดีตามมาทันที่ริมฝั่งแม่น้ำสะโตง ในขณะที่ฝ่ายไทยได้ข้ามแม่น้ำไปแล้ว ทั้งสองฝ่ายได้ยิงปืนต่อสู้กันที่ริมแม่น้ำ ทว่าแม่สะโตงนั้นกว้างนัก จึงไม่มีกระสุนของฝ่ายใดทำอันตรายอีกฝ่ายหนึ่งได้ ในเวลานั้น สมเด็จพระนเรศวรได้ทรงใช้พระแสงปืนคาบชุดยาวเก้าศอก ยิงถูกพระสุภกรรมาแม่ทัพหน้าหงสาวดีตายบนคอช้าง กองทัพมอญพม่า เห็นแม่ทัพของตนตาย ก็พากันเลิกทัพกลับไป ครั้นเมื่อสมเด็จพระมหาอุปราชามแม่ทัพหลวงทรงทราบความก็เกิดคร้ามเกรง จึงให้เลิกทัพกลับไปกรุงหงสาวดี และพระแสงปืนที่ใช้ยิงสุภกรรมาตายบนคอช้างนี้ ได้นามปรากฏต่อมาว่า "พระแสงปืนต้นข้ามแม่น้ำสะโตง"

1.5.2 พระแสงดาบคาบค่าย

สำหรับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องศาสตราวุธชิ้นนี้ เกิดขึ้นใน ปี พ.ศ. 2129 โดยในปี่ดังกล่าว พระเจ้าหงสาวดีนั้นทัพแรงได้ประชุมกองทัพจำนวน 250,000 คน ยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาเพื่อแก้มือที่ทัพของพญาพิสมและทัพของพระเจ้าเชียงใหม่เคยพ่ายแพ้ไปเมื่อครั้งก่อน ๆ ในเวลาที่ทัพหงสาวดียกมาตีพระนครนั้น เป็นช่วงที่ข่าวในนายังไม่เสร็จ สมเด็จพระนเรศวรจึงรับสั่งให้เจ้าพระยาอภัยวงษาแห่งเพชรยกทัพออกไปป้องกันชาวนาที่กำลังเกี่ยวข้าวยังทุ่งชายเคือง ครั้นกองทัพหน้าของหงสาวดีที่พระมหาอุปราชคุมพลยกมาถึง ก็ให้ทัพม้าเข้าตีค่ายเจ้าพระยาอภัยวงษาแห่งเพชรแตกพ่ายหนีเข้าเมือง สมเด็จพระนเรศวรทรงพิโรธอย่างมาก เพราะอยุธยาไม่เคยแตกพ่ายแพ้ต่อข้าศึกเช่นนี้มาก่อน ดังนั้นพระองค์และสมเด็จพระเอกาทศรถจึงเสด็จยกพลไปตีทัพพระมหาอุปราชาค่ายซึ่งค่ายกลับคืน ซึ่งผลปรากฏว่าทรงยึดค่ายคืนมาได้ จากนั้นสมเด็จพระนเรศวรได้ทรงรับสั่งประหารชีวิตเจ้าพระยาอภัยวงษาแห่งเพชร ทว่าสมเด็จพระมหาธรรมราชา พระบิดาของพระองค์ได้ทรงขอชีวิตเจ้าพระยาอภัยวงษาแห่งเพชรเอาไว้ ในศึกหงสาวดีครั้งนี้ ทัพพม่าหมายมั่นจะตีกรุงศรีอยุธยาให้ได้ และได้ตั้งค่ายล้อมพระนครเป็นหลายแห่ง ทว่าฝ่ายอยุธยา นอกจากจะตั้งมั่นรักษาพระนครไว้ได้อย่างเข้มแข็งแล้ว สมเด็จพระนเรศวรยังเสด็จออกปล้นค่ายพม่าเป็นหลายครั้ง และมีครั้งหนึ่งที่ทรงตีค่ายหน้าของข้าศึกแตกพ่ายถอยหนี พระนเรศวรจึงรุดไล่ตีมาจนถึงค่ายหลวงของพระเจ้าหงสาวดี โดยทรงเสด็จลงจากม้าแล้วคาบพระแสงดาบนำทหารปืนบันไดขึ้นกำแพงเข้าตี แต่ได้ถูกพม่าใช้

หอกแทงตกลงมาจนได้รับบาดเจ็บ จึงทรงเสด็จกลับพระนคร และจากเหตุการณ์ในครั้งนี้เอง พระแสงดาบนั้นจึงมีนามว่า "พระแสงดาบคาบค่าย"

1.5.3 พระแสงของ้าว เจ้าพระยาแสนพลพ่าย

หลังจากสมเด็จพระนเรศวรขึ้นครองราชย์ได้ไม่ถึงปี ครั้นถึง ปี พ.ศ. 2135 พระเจ้าหงสาวดีนันทบุเรง โปรดให้พระมหาอุปราชานำกองทัพทหารสองแสนสี่หมื่นคน ยกมาตีกรุงศรีอยุธยาอีกครั้งเพื่อแก้แค้นที่พ่ายศึกไปเมื่อครั้งก่อน ฝ่ายสมเด็จพระนเรศวรนั้น เมื่อทรงทราบข่าวศึกแล้ว จึงทรงเตรียมไพร่พล มีกำลังหนึ่งแสนคนเดินทางออกจากบ้านป่าโมกไปสุพรรณบุรี ข้ามน้ำตรงท่าหัวคูทองและตั้งค่ายหลวงที่บริเวณหนองสาหร่าย เช้าของวันจันทร์ แรม 2 ค่ำ เดือนยี่ ปีมะโรง พ.ศ. 2135 สมเด็จพระนเรศวรและสมเด็จพระเอกาทศรถทรงเครื่องพิชัยยุทธ โดยสมเด็จพระนเรศวรทรงช้าง นามว่า เจ้าพระยาไชยานุภาพ ส่วนพระสมเด็จพระเอกาทศรถ ทรงช้างนามว่า เจ้าพระยาปราบไตรจักร ในวันนั้นทัพหงสาวดีและอยุธยาเข้าปะทะกันจนเกิดโกลาหล ในระหว่างการรบ ช้างทรงทั้งสองที่กำลังตกน้ำมันได้วิ่งเตลิดจนเข้าไปกลางทัพหงสาวดี โดยมีเพียงทหารรักษาพระองค์และจาดูรงคบพาท (ผู้รักษาเท้าช้างทั้งสี่) เท่านั้นที่ติดตามไปทัน สมเด็จพระนเรศวรได้ทอดพระเนตรเห็นพระมหาอุปราชาทรงพระศัสตราอยู่ในร่มไม้กับเหล่าแม่ทัพหงสาวดี จึงทราบข่าวช้างทรงของพระองค์ได้ถลำเข้ามาจนตกอยู่ในวงล้อมข้าศึกแล้ว แต่ด้วยพระปฏิภาณไหวพริบของพระนเรศวร จึงทรงไล่ช้างเข้าไปใกล้ แล้วตรัสถามพระมหาอุปราชาด้วยค้อนเคียวมาก่อนแต่้วยเยาว์ว่า "เจ้าที่เราจะยืนอยู่ใยม่มไม้เล่า เชิญออกมาทำยุทธหัตถีด้วยกัน ให้เป็นเกียรติยศไว้ในแผ่นดินเถิด ภายหน้าไปไม่มีพระเจ้าแผ่นดินที่จะได้ยุทธหัตถีแล้ว" เมื่อพระมหาอุปราชาทรงได้ยินดังนั้น จึงไล่ช้างนามว่า พลายพิทกอกเข้าชนเจ้าพระยาไชยานุภาพจนเสียหลัก พระมหาอุปราชาทรงพินสมเด็จพระนเรศวรด้วยพระแสงของ้าว แต่สมเด็จพระนเรศวรทรงเบี่ยงหลบทัน จึงพินถูกพระมालาหนึ่งขาด โดยพระมालานั้นได้ชื่อในเวลาต่อมา พระมालาเบี่ยง จากนั้นเจ้าพระยาไชยานุภาพได้รวมกำลังดันพลายพิทกอกจนเสียหลักถ่างถอยและได้จับพลายพิทกอกจนสองขาหน้ายกขึ้น สมเด็จพระนเรศวรก็ทรงพินด้วยพระแสงของ้าวถูกพระมหาอุปราชานำเข้าที่อึ่งสะขวาขาด สิ้นพระชนม์อยู่บนคอช้าง ส่วนสมเด็จพระเอกาทศรถก็ทรงพินเจ้าเมืองจางปะไร พระพี่เลี้ยงของพระมหาอุปราชาทายคาคอช้างเช่นกัน ฝ่ายเหล่าทหารหงสาวดีเห็นดังนั้น จึงใช้ปืนระดมยิงใส่ ทำให้นายมหานุภาพ ควบคุมช้างสมเด็จพระนเรศวรและหมื่นภักดีศวร กลางช้างสมเด็จพระเอกาทศรถต้องกระสุนสิ้นชีวิต ส่วนสมเด็จพระนเรศวรและพระเอกาทศรถนั้นทรงแคล้วคลาดปลอดภัย จนกระทั่งทัพหลวงฝ่ายอยุธยาตามมาช่วยทันและไล่ฆ่าพินทัพหงสาวดีจนแตกพ่ายยับเยิน จากนั้นจึงรับทั้งสองพระองค์กลับพระนคร ส่วนหงสาวดีก็ถอยทัพกลับไป โดยนับแต่นั้นมาก็ไม่มีกองทัพใดกล้ายกมากล้ำกรายกรุงศรีอยุธยาอีกเป็นระยะเวลาอีกยาวนานและพระแสงของ้าวที่ สมเด็จพระนเรศวรทรงใช้ทำยุทธหัตถีในครั้งนี้ ก็ได้รับชื่อในเวลาต่อมาว่า "พระแสงของ้าว เจ้าพระยาแสนพลพ่าย" ส่วน เจ้าพระยาไชยานุภาพ ช้างทรงของสมเด็จพระนเรศวรนั้นได้เลื่อนยศเป็น เจ้าพระยาปราบหงสาวดี

(<http://www.komkid.com/ประวัติศาสตร์สังคม/สามศาสตราวุธนเรศวร/>)

1.6 เรือนแพจังหวัดพิษณุโลก

ชุมชนเรือนแพริมแม่น้ำน่าน ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 241 หลัง มีลักษณะเป็นชุมชนที่รูก้ำลำน้ำสาธารณะ และมีสภาพทรุดโทรม นอกจากนี้ยังมีการทิ้งสิ่งปฏิกูลจากเรือนแพที่อยู่อาศัยลงในแม่น้ำน่าน ทำให้เกิดมลภาวะ รวมทั้งการบุกรุกพื้นที่ริมตลิ่งโดยการเข้าไปใช้พื้นที่ก่อให้เกิดสภาพที่ไม่เป็นระเบียบ จังหวัดพิษณุโลกจึงมีโครงการจัดหาที่อยู่อาศัยแห่งใหม่เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนเรือนแพ รวมทั้งเป็นการแก้ไขปัญหามลภาวะของแม่น้ำน่านที่เกิดจากชุมชนเรือนแพ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการอยู่อาศัย ศึกษาปัญหาต่างๆ ของชุมชนเรือนแพ และศึกษาปัจจัยในการย้ายชุมชนเรือนแพ จากการศึกษาพบว่า มีผู้อยู่อาศัยในเรือนแพที่มีความต้องการและตัดสินใจย้ายไปอยู่อาศัยในพื้นที่โครงการริมคลองโคกข่าง จำนวน 65 หลัง คิดเป็นร้อยละ 36.11 และมีผู้อยู่อาศัยในเรือนแพที่ไม่มีความต้องการและตัดสินใจไม่ย้ายไปอยู่อาศัยในพื้นที่โครงการริมคลองโคกข่าง จำนวน 115 หลัง คิดเป็นร้อยละ 63.89 สำหรับปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวชุมชนเรือนแพมีความต้องการย้าย ได้แก่ สาเหตุทางด้านกายภาพของเรือนแพ คือปัญหาการดูแลรักษาและซ่อมแซมลูกบวบเรือนแพ ความลำบากในการเคลื่อนย้ายเรือนแพตามระดับน้ำขึ้นน้ำลง และเรือนแพมีสภาพทรุดโทรม สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจการเงินของผู้อยู่อาศัยในเรือนแพ คือปัญหาค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมลูกบวบเรือนแพที่สูงขึ้น และผู้อยู่อาศัยมีรายได้เพียงพอกับค่าผ่อนบ้านของโครงการ สำหรับปัจจัยของโครงการริมคลองโคกข่าง คือ ความพอใจในแบบบ้าน ความเจริญของบริเวณโดยรอบ และความสะดวกในการเดินทางระหว่างโครงการถึงตัวเมืองพิษณุโลก สำหรับผู้อยู่อาศัยในเรือนแพกลุ่มที่ไม่มีความต้องการและตัดสินใจไม่ย้ายไปอยู่อาศัยในโครงการ มีแนวโน้มที่จะย้ายไปอยู่อาศัยในพื้นที่โครงการ โดยมีเหตุผลเหมือนกับผู้อยู่อาศัยในเรือนแพกลุ่มที่มีความต้องการและตัดสินใจย้ายที่อยู่อาศัย ข้อเสนอโครงการย้ายชุมชนเรือนแพริมแม่น้ำน่าน จังหวัดพิษณุโลก มีสาเหตุทางด้านกายภาพของเรือนแพสาเหตุทางด้านกายภาพของโครงการริมคลองโคกข่าง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้อยู่อาศัยในเรือนแพมีความต้องการย้ายที่อยู่อาศัย และโครงการมีหน่วยงานของสำนักงานพัฒนาชุมชนเมืองที่ให้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสามารถในการผ่อนบ้านของผู้อยู่อาศัยในเรือนแพ

(https://www.researchgate.net/publication/27809074_khorngkaryaychumchnreuxnphaerimmaenanancanghwadphisnulok)

1.7 ดนตรีมังคละ

มังคละ เป็นชื่อเรียกวงดนตรีพื้นบ้านที่มีลักษณะเป็นวงปี่กลองชนิดหนึ่งที่มีใช้เล่นกันอย่างแพร่หลายในจังหวัดพิษณุโลกเป็นเวลายาวนานมาแล้ว ในอดีตดนตรีมังคละเป็นวงดนตรีที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนในสังคมและมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการประกอบพิธีกรรม ตลอดจนด้านความบันเทิงเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ชื่อของดนตรีมังคละเป็นชื่อที่เรียกกันทั่วไปของคนภายนอก สำหรับศิลปินและนักดนตรีพื้นบ้านซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมแต่ดั้งเดิมมา เรียกว่า "วงปี่กลอง" วงดนตรีนี้มีบทบาทสำคัญในฐานะมหรสพของสังคม เมืองพิษณุโลกและภูมิภาคภาคเหนือตอนล่างมาก่อน มีรูปแบบและวิธีการเล่นที่เป็นแบบฉบับของตนเองมีเอกลักษณ์

เฉพาะตัวด้วยระบบเสียง ลักษณะจังหวะที่มีลีลา ครึกครื้น สนุกสนาน รุกเร้าใจเป็นอย่างยิ่ง ดนตรี มังคละจึงมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวภาคเหนือตอนล่างมาช้านานแล้วโดยเฉพาะชาวจังหวัด พิชณโลก สุโขทัย และอุตรดิตถ์

1.7.1 เครื่องดนตรีมังคละ

เครื่องดนตรีมังคละ ประกอบด้วย ปี่ กลองโกร๊ก กลองยี่น กลองหลอน ช้อง ๓ ใบ ฉาบกรอ ฉาบใหญ่ ฉิ่ง และกรับ

1) ปี่ เป็นเครื่องดนตรีทำหน้าที่บรรเลงทำนองปี่ที่นิยมใช้กันทั่วไปเป็นปี่พื้นเมือง มีลักษณะคล้ายปี่จีนเลาปี่มีลักษณะเป็นข้อๆ ส่วนลิ้นปี่มีลักษณะคล้ายปี่ชวา หรือปี่เนียงเสียงขลุ่ยเป็นเสียงที่เร้าใจและมีเสียงดังเจิดจ้า แจ่มใส

2) กลองโกร๊ก เป็นเครื่องดนตรีชิ้นเอกของวงมีขนาดเล็ก หน้ากลองหุ้มด้วยหนัง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๕ นิ้วยาวประมาณ ๑ ฟุต ส่วนมากทำจากไม้ขนุน หน้าตัดอีกด้านหนึ่งเจาะรูขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑ นิ้วไว้ตรงกลาง เวลาตีใช้ตีด้วยหวาย ๒ อัน หวายแต่ละอันมีขนาดยาวประมาณ ๑๗ นิ้ว ปลายหวายพันเอาไว้ด้วยเชือกเมื่อตีจะเกิดเสียงดังโกร๊ก

3) กลองยี่น เป็นกลองซึ่งขึ้นหน้าทั้งสองด้านพุ่มกลองทำด้วยไม้ขนุน ขุดกลึงกลวง หน้าใหญ่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑๐ นิ้ว ใช้ตีด้วยไม้เนื้อแข็งเหลากลึงยาวประมาณ ๗ นิ้ว หน้าเล็กมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๗ นิ้ว ตีด้วยมือ วงดนตรีมังคละแต่ละวงจะใช้กลองยี่น ๑-๓ ใบ กลองยี่นมีระดับเสียงต่ำทำหน้าที่ตียี่นจังหวะของเพลงเป็นหลัก

4) กลองหลอน เป็นกลองซึ่งขึ้นหน้าทั้งสองด้าน พุ่มกลองทำด้วยไม้ขนุนขุดกลึงกลวง หน้าใหญ่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๙ นิ้ว ใช้ตีด้วยไม้เนื้อแข็งเหลากลึงยาวประมาณ ๗ นิ้ว หน้าเล็กมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๖ นิ้วตีด้วยมือ วงดนตรีมังคละแต่ละวงจะใช้กลองยี่น ๑ ใบ กลองหลอนมีระดับเสียงสูง ทำหน้าที่ตีขัดสอดสลับไปกับจังหวะกลองยี่นตีหลอกล้อหรือล้อเลียนจังหวะทำให้ครึกครื้น สนุกยิ่งขึ้น

5) ช้อง ในวงมังคละใช้ช้อง ๓ ใบ มีคานหามสำหรับแขวนช้อง โดยลูกช้องต้องคัดเลือกให้มีระดับเสียงที่แตกต่างกัน ช้องที่แขวนอยู่บนคานหามส่วนที่อยู่หน้าสุดมีเสียงสูงเป็นช้องใบเล็กสุด เรียกว่า เหม่งหน้า ใช้เป็นเครื่องดนตรีนำวงก่อนบรรเลงจะตีเหม่งหน้า ๓ ครั้ง จึงจะเริ่มรัวกลองมังคละ นอกจากนี้ยังใช้รัวจังหวะเพื่อแจ้งการเปลี่ยนแปลงเพลงและใช้ตียี่นจังหวะตลอดการเล่น ส่วนช้องอีก ๒ ใบมีขนาดใกล้เคียงกันแต่มีระดับเสียงแตกต่างกัน เรียกว่าช้องโหม่งหรือช้องคู่ หรือช้องหลัง แขวนไว้ที่คานหามคู่กันละข้างใช้ไม้ตีควบคุมจังหวะสลับกันไป

6) เครื่องประกอบจังหวะมีฉิ่ง ฉาบ กรอ ฉาบใหญ่ กรับ

(<http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/performing-arts/236-performance/260----m-s>)

1.8 พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านจำทวี

พิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านจำทวี กำเนิดขึ้นโดยน้ำพักน้ำแรง และชีวิตจิตใจของ "ลุงจำ" หรือ จำสิบเอกทวี บุรณเขตต์ เริ่มต้นจากความสนใจส่วนตัวของท่านในการรวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านทุกประเภท ทั้งเครื่องดนตรี เครื่องมือช่าง เครื่องมือดักสัตว์ เครื่องมือทำงาน เครื่องจักสาน อาวุธ ฯลฯ ดำเนินการจัดสร้างพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านจำทวีขึ้นโดยใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัวทั้งหมด

จัดเป็นคลังแห่งความรู้ แสดงรายละเอียดวิธีการใช้ ความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คน โดยสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อและภูมิปัญญาพื้นบ้านได้เป็นอย่างดี

(http://www.thongteaw.com/Travel_tour_content_พิษณุโลก/พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจันทวี.html)

1.9 กล้วยตาก

กล้วยตากที่นิยมรับประทานกันในปัจจุบัน ถูกคิดค้นมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว แต่ที่มีการบันทึกหรือกล่าวถึงกล้วยตากนั้นได้เริ่มมาจากจังหวัดพิษณุโลก ในชื่อของ "กล้วยตากบางกระพุ่ม" ที่เริ่มเมื่อประมาณปี 2547 โดยมีนางปิ๋ว สิงห์ลักษณะที่อพยพมาจากจังหวัดฉะเชิงเทราเป็นผู้คิดค้น โดยเริ่มจากการเข้ามาจับจองที่บริเวณบ้านเกาะคูเป็นที่พักอาศัย และประกอบอาชีพ ซึ่งขณะนั้นได้ปลูกกล้วยน้ำว้าพันธุ์มะลิอ่อนในสวน ซึ่งเป็นกล้วยที่นำมาด้วยจากฉะเชิงเทรา เมื่อกล้วยออกเครือมากจนเหลือกินนั้นจึงได้นำกล้วยมาตากบนฝือกตากปลาซึ่งเมื่อรับประทานจะมีรสหอมหวานชุ่มซ่ากว่ากล้วยสุกทั่วไป จึงเริ่มเป็นที่นิยมทำเพื่อรับประทานต่อมามีผู้ริเริ่มทำกล้วยตากเพื่อการจำหน่ายขึ้น โดยบุคคลที่มีส่วนริเริ่ม และพัฒนากล้วยตากเพื่อการค้า ได้แก่ หมอหิรัญ วาทยานนท์ ที่รับราชการเป็นเสนาอำเภอนั้น จนถึงปี 2484 มีการผลิต และพัฒนากล้วยตากเพื่อการค้ามากขึ้น โดยมี นายไผ่ และนางเปา เป็นพ่อค้าคนกลางสำคัญ จนกล้วยตากเป็นที่รู้จัก และแพร่กระจายไปสู่พื้นที่อื่นตั้งแต่นั้นมา กล้วยตาก นิยมใช้กล้วยที่มีขนาดผลไม่ใหญ่ และไม่ยาวมาก เช่น กล้วยน้ำว้า กล้วยไข่และกล้วยเล็บมือนาง ส่วนกล้วยหอมก็สามารถทำได้เช่นกันแต่นิยมใช้ขนาดผลที่ค่อนข้างเล็กหรือต้องผ่าครึ่ง เพราะจะทำให้แห้งเร็ว และไม่เน่าเสียง่าย การทำกล้วยอบโดยใช้ตู้อบแสงอาทิตย์จะช่วยลดเวลาในการทำให้ที่ปกติการตากแดด จากการทำกล้วยจะใช้เวลานาน 5-7 แต่หากเป็นตู้อบจะใช้เวลาเพียง 3-5 วัน เนื่องจาก ภายในตู้อบมีการกักเก็บความร้อนไว้ นอกจากนี้ การทำกล้วยตากด้วยการตากในตู้อบยังทำให้กล้วยมีคุณภาพดี มีสีสวยน่ารับประทาน ไม่ปนเปื้อนฝุ่น หรือเชื้อโรค

(<http://puechkaset.com/กล้วยตาก/>)

1.10 สถานที่ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติจังหวัดพิษณุโลก

1.10.1 อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง มีเนื้อที่กว้างใหญ่ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอวังทอง อำเภอนครไทย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอเขาค้อ อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่ามากมายและอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าเขาลำเนาไพร พร้อมทั้งทุ่งหญ้าสีเขียวกว้างขวาง มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลากหลายจุด ทั้งถ้ำ น้ำตก ทุ่งหญ้า ทุ่งดอกไม้อุบล ทุ่งสน ฯลฯ มีเส้นทางที่จักรยานชมธรรมชาติอีกหลากหลายจุดถือได้ว่าเป็นสวรรค์สำหรับคนรักธรรมชาติป่าเขาเลยทีเดียว

1.10.2 อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า มีพื้นที่กว้างใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ 2 จังหวัด คือ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกเป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์สำคัญของเมืองไทย ด้วยอดีตที่แห่งนี้เป็นที่สู้รบของคนไทยที่มีความขัดแย้งเรื่องความคิดและลัทธิเกิดการสู้รบจนเสียชีวิตเสียเนื้อมากมาย แต่เมื่อเหตุการณ์สงบลง เราจึงได้เห็นความสวยงามโดยรอบของอุทยานเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีวิวทิวทัศน์ที่งดงาม มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย อาทิ

ลานหินปุ่ม, ลานหินแตก, ผาซอง, น้ำตกหมันแดง, น้ำตกศรีพัชรินทร์, น้ำตกร่มเกล้า-ภราดร, ภูแฝงม้า เป็นต้น และสิ่งทีพลาดไม่ได้เมื่อมาเที่ยวที่นี่คือ การกินไก่ทอดรังทอง ซึ่งเป็นร้านอาหารภายในที่ทำการอุทยาน ไก่ทอดที่นี่จะกรอบนอกนุ่มใน กลิ่นหอม รสชาติอร่อยกลมกล่อม

1.10.3 น้ำตกชาติตระการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวไฮไลท์ของอุทยานแห่งชาติน้ำตกชาติตระการมีความสวยงามเป็นอันดับต้น ๆ ของน้ำตกในจังหวัดพิษณุโลกน้ำตกชาติตระการถือได้ว่าเป็นน้ำตกขนาดใหญ่ มีทั้งหมด 7 ชั้น มีชื่อเรียกไล่ตั้งแต่ชั้นที่ 1 ถึงชั้นที่ 7 ได้แก่ มะลิวัลย์, กรรณิการ, การะเกด, ยี่สุนเทศ, เกศเมือง, เรืองยศ และรจนา ซึ่งแต่ละชั้นก็จะมี ความสวยงามแตกต่างกันออกไป ในช่วงที่มีน้ำเยอะ เสียงน้ำตกจะดังกระหึ่มไปไกลหลายเมตรมีจุดให้นักท่องเที่ยวเล่นน้ำหลายจุด โอบล้อมไปด้วยป่าเขาเขียวขจี อากาศเย็นสบาย เหมาะแก่การมาเที่ยวพักผ่อน

1.10.4 น้ำตกแก่งซอง ตั้งอยู่ที่ตำบลแก่งซอง อำเภอวังทอง เป็นน้ำตกไม่สูงชันมากนัก แต่มีขนาดกว้างใหญ่ เกิดจากการลดระดับของแม่น้ำเข็ก ในหน้าน้ำหลากบริเวณนี้จะมีน้ำไหลเชี่ยวกราก ต้องใช้ความระมัดระวังในการเล่นน้ำเป็นพิเศษ ในบริเวณใกล้เคียงจะมีสะพานแขวนให้ได้เดินเที่ยวชมธรรมชาติรอบข้าง และมีร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่มเปิดให้บริการ หรือใครอยากจะมานั่งปูเสื่อปิกนิกริมน้ำตก รับลมเย็น ๆ ก็มีพื้นที่โล่งกว้างริมลำน้ำให้ได้นั่งเล่นพักผ่อน

1.10.5 น้ำตกแก่งโสภา ตั้งอยู่บนถนนสายพิษณุโลก-หล่มสัก ตรงกิโลเมตรที่ 71-72 แล้วเลี้ยวซ้ายเข้าไปอีกประมาณ 2 กิโลเมตร น้ำตกแห่งนี้ถือได้ว่าเป็นน้ำตกขนาดใหญ่ มีทั้งหมด 3 ชั้น สูงประมาณ 40 เมตร ในฤดูน้ำน้อยจะสามารถเห็นชั้นหินของน้ำตกที่ตัดกันลดหลั่นลงมา 3 ชั้น ซึ่งมีความสวยงามมาก ๆ บริเวณโดยรอบเป็นป่าสีเขียวชอุ่ม ร่มรื่น อากาศเย็นสบาย สามารถมานั่งเล่นพักผ่อนในวันหยุดได้อย่างสบาย ๆ

1.10.6 น้ำเข็ก หรือแม่น้ำวังทอง เป็นลำน้ำที่สำคัญอีกหนึ่งแห่งของพิษณุโลกด้วยบางช่วงของแม่น้ำสายนี้จะเป็นแก่งหินน้อยใหญ่ มีบริการล่องแก่งทั้งแบบเรือยางและแพไม้ไผ่สองฝั่งลำน้ำเข็กจะเต็มไปด้วยต้นไม้สูงใหญ่สีเขียวขจี บรรยากาศร่มรื่น ยิ่งถ้าได้ลงไปสนุกกับการล่องแก่งคลายร้อนไปได้เยอะเลยเชียว นอกจากนี้ริมฝั่งลำน้ำเข็กยังมีร้านค้าร้านอาหารให้เลือกนั่งชิลมากมายอีกด้วย

1.10.7 ล่องแพแก่งไฮ ตั้งอยู่ที่อ่างเก็บน้ำห้วยข้าวไร่ หมู่บ้านแก่งไฮ ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวค่อนข้างมาก เพราะมีบรรยากาศเงียบสงบ โอบล้อมไปด้วยธรรมชาติที่สวยงาม บรรยากาศเย็นสบายเป็นที่คลายร้อนสุดสอของพิษณุโลกไปอย่างง่ายดาย ซึ่งนอกจากการนั่งรับประทานอาหารบนแพแล้ว ก็ยังสามารถที่จะลงไปเล่นน้ำสุดเย็นฉ่ำในอ่างเก็บน้ำได้ ใครกำลังมองหาที่เที่ยวยุคคลายร้อน บอกเลยว่าที่นี่เหมาะมาก ๆ

(<https://travel.kapook.com/view147426.html>)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎีการออกแบบ

2.1 อัตลักษณ์

อัตลักษณ์ คือ ความเป็นตัวตน

ตัวตน สะท้อนจากชีวิตประจำวันหรือวิถี ซึ่งหมายถึงการใช้ชีวิตปกติ

ดังนั้น "ทุกสิ่งทุกอย่างที่รายรอบตัว" คือ อัตลักษณ์

2.1.1 ความสำคัญ

หากของที่ระลึกหรือของฝากที่เรามองหา คือสิ่งที่สามารถระบุที่มาได้ว่าเป็นเฉพาะถิ่น ย่อมสร้างคุณค่าเมื่อซื้อติดมือกลับบ้านในแง่ของที่ระลึกก็บ่งบอกถึงความเฉพาะที่แตกต่างจากแหล่งอื่นๆ หรือหาที่อื่นไม่ได้ต้องไปที่นั้นอย่างเดียวนั้น ในแง่ของฝากผู้รับก็สัมผัสได้ถึงความตั้งใจเสาะหา ผู้รับยินดี ผู้ให้ชื่นใจ ของที่ระลึกหลายอย่างมีประโยชน์ใช้สอยในตัวเอง บางอย่างทำหน้าที่เพียงเตือนความทรงจำให้ระลึกถึงประสบการณ์การเดินทาง ด้วยเหตุผลเหล่านี้ของที่ระลึกจึงต้องสร้างอัตลักษณ์ และมองถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเดินทางท่องเที่ยวที่จะซื้อให้ตัวเองและซื้อให้ตัวเองและซื้อเป็นของฝาก อัตลักษณ์ที่อยู่ในของที่ระลึกจะผูกโยงกับความทรงจำ

2.1.2 นักท่องเที่ยวมองหา "อะไร"

นักท่องเที่ยวมักมองหาสิ่งสะท้อนความเป็นพื้นที่ที่ไปเยือนนี้เป็นหัวใจของการท่องเที่ยวการไปเยือนแต่ละจุดหมาย มักมีประสบการณ์และความประทับใจให้จดจำต่างกันเราจึงต้องคำนึงความเป็นตัวตนของเรา และของพื้นที่ = อัตลักษณ์ของพื้นที่ ดังนั้นอะไรที่บอกว่า "เป็นเรา" ไม่เหมือนที่อื่น สามารถใช้เป็นตัวหนุนได้ทั้งด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ เรื่องเล่าขานตำนาน อาหาร วิถีชีวิต ชนบทรรมนิยม ประเพณี การแต่งกาย บ้านเรือน สถาปัตยกรรม ศาสนสถาน สภาพแวดล้อม ฯลฯ เหล่านี้ล้วนช่วยบ่งชี้ว่าที่นี่คือเรา "เป็นเรา-ไม่เป็นอื่น" นักท่องเที่ยวคือสิ่งที่สำคัญ การเดินทางมาพักผ่อนสัมผัสสุนทรีย์ยะรูปแบบต่างๆในท้องถิ่น คือการได้พบกับสิ่งที่แปลกแตกต่างจากที่อื่น ซึ่งทำให้การมาเยือนนั้นมีเรื่องราวน่าจดจำ เกิดเป็นความประทับใจและ "ของที่ระลึก" ก็เป็นตัวช่วยในการเก็บความประทับใจนั้นไว้

2.1.3 กราฟิคดีไซน์ ช่วยสร้างอัตลักษณ์

งานออกแบบเรขาคณิตหรือกราฟิคดีไซน์ อยู่รอบตัวเราทุกวัน ลองนึกถึงกาแฟตอนเช้าสักแก้ว ถ้าไปที่ร้านกาแฟเราจะพบบรรยากาศที่ตกแต่งด้วยกราฟิกที่นำมาจากความเป็นอยู่ของเมืองนั้นๆ ตัวอย่างเช่น เมืองน่าน : มีถ้วยกาแฟที่พิมพ์ลายสามล้อถีบเมืองน่าน มีชื่อร้านที่เป็นตัวเมืองน่าน มีวอลเปเปอร์ประดับด้วยเส้นรูปร่างสี่เหลี่ยม (outline) ของตึกแถวเก่าๆ ตลาด วัด โรงเรียน มีกระดาษเช็ดปาก ถุง โปสเตอร์ ป้ายโฆษณาที่ล้วนใช้กราฟิกที่สร้างเส้นรูปร่างความเป็นเมืองน่าน มาใช้ในการออกแบบทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้เมื่อรวมกันแล้ว ผู้บริโภคจะไม่นึกถึงที่อื่นนอกจากเมืองน่าน เพราะงานออกแบบทุกอย่างล้วนเป็น "ต้นทุน" ของเมืองน่านสำหรับของที่ระลึกและของฝาก เพียงแค่ลายบนกระดาษห่อที่ใช้ต้นทุนของเมืองน่านในการออกแบบของชิ้นนั้นก็สื่อสารกับผู้รับให้รู้มาจากเมืองน่าน

2.1.4 เริ่มต้นง่ายๆด้วย "แบบแผน" (pattern)

แบบแผน หรือ แพทเทิร์น เป็นการเริ่มต้นที่สามารถสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง เช่น ดอกดวงของแพชชั่นแบรนด์โด่งดังยี่ห้อหนึ่งที่เป็นเพียงลายดอกสลักกัน เรียงเป็นระเบียบแล้วนำไป

ปรากฏบนสินค้าทุกประเภทที่สามารถใส่ลงตลาดได้สะท้อนตัวแบรนด์ชัดเจน แล้วแบบนี้ แพทเทิร์นจะไม่น่าสนใจได้อย่างไร กราฟิกที่มีความชัดเจนมีพลังเพียงพอต่อการสะท้อนอัตลักษณ์ หากมาจากต้นทุนของพื้นที่นั้น การให้กราฟิกสำเร็จรูปมีโอกาสซ้ำของคนอื่นๆ ที่อื่นๆ ได้มากหรือแม้ว่ากราฟิกที่ใช้จะมีความคล้ายคลึงกับที่อื่นๆ เช่น ลายดอกดวงบนผนังวิหารก็อาจพบได้ในศาสนสถานหลายแห่ง แต่หากเรามีที่มาอ้างอิงก็ถือว่าได้ใช้ความเฉพาะของเมืองนั้นๆ ได้ใช้ราก ใช้ต้นทุนของท้องถิ่นเราเองในการออกแบบ ดีกว่าใช้สิ่งไร้ที่มาที่ไป อธิบายไม่ได้ ดังนั้น แนวคิดการใช้กราฟิกจากรูปทรงต่างๆ ของพื้นที่สามารถนำมาประกอบเป็นแพทเทิร์นลายเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ได้อย่างดี และใช้ได้กับทุกพื้นที่จริง

2.1.5 กราฟิก (graphic) คืออะไร

รูปภาพ เส้น ทรง อักษร จุด สี ที่ล้วนทำงานด้วยรูปร่างพื้นฐานหรือเอาที่ไลน์ฟอร์ม (outline form) ที่ง่าย ๆ แต่สื่อความหมายได้หรือบรรจุความรูปลึกลับไปได้ ถือว่าเป็นความหมายส่วนหนึ่งของงานกราฟิกหรือเรขาคณิตที่สามารถนำไปใช้งานได้สะดวกในหลายสื่อ รายละเอียดจึงมักถูกลดทอนเพื่อเกิดภาพจำ ลองพิจารณาฉายไทยในวัดที่มีการลดทอนรูปทรงความเหมือนจริง ได้งานศิลปะกลายเป็นเค้าโครงที่วาดง่ายขึ้น ใช้งานได้หลากหลายมิติ เป็นภาพเขียนเป็นงานลงรักปิดทอง เป็นรูปปั้น งานแกะไม้ เหล่านี้ เข้าข่ายความหมายของกราฟิกดังนั้นฉายไทยและภาพเขียนตามวัด จึงเป็น "ไทยกราฟิก" โดยแท้ กราฟิกที่มาจากชีวิตประจำวันสร้างได้ด้วยการนำภาพปัจจุบันมาลดทอนรายละเอียด ลดความเหมือนจริงลงเหลือเพียงรูปทรงภายนอกที่พอมองออกและสื่อสารได้นี้ก็เพียงพอต่อการเป็นงานกราฟิกแล้ว ด้วยสมรรถนะกล้องถ่ายภาพดิจิทัลและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันช่วยอำนวยความสะดวกการสร้างงานกราฟิกจากชีวิตประจำวันได้ไม่ยาก

2.1.6 เปลี่ยนภาพถ่าย เป็นภาพไดคัท

ออกเดินสำรวจพื้นที่แต่ละแห่งอย่างซ้ำๆ มองหาสิ่งที่ "ใช่" เก็บภาพถ่ายให้คมชัดแล้วใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ลบพื้นหลังออกหรือที่เรียกว่า ไดคัท (di-cut) ให้เหลือเพียงโครงภายนอกที่แสดงรูปทรงชัดเจน (outline) ไม่มีพื้นหลังพร้อมบันทึกไฟล์งานว่าเป็นสิ่งใด จากสถานที่ใด และวันที่บันทึก

2.1.7 เปลี่ยนไดคัท เป็นกราฟิก

ใช้โปรแกรม Photoshop ปรับแต่งภาพให้มีน้ำหนักเข้มจัด สว่างจัด (hi-contrast) เพื่อนำไปทำเป็นเวกเตอร์ (vector) หรือ ภาพเส้นลัม ในโปรแกรม Illustrator จากนั้นจัดวางให้เป็นแพทเทิร์นพร้อมกำหนดสีเพื่อความสวยงาม เหมาะสมกับการนำไปใช้งานที่สามารถเลือกใช้แบบผสมผสาน ทั้งขนาดและรูปทรง ดูแลพื้นที่ว่างให้พอเหมาะ มีข้อควรระวังคือ ต้องการนำเสนอสิ่งใดควรให้สิ่งนั้นมีความโดดเด่นที่สุด สิ่งอื่นๆ เป็นเพียงส่วนประกอบอย่านำเสนอสิ่งที่เด่นๆ หลายอย่าง จะเกิดการแย่งจุดสนใจกัน

2.1.8 จากกราฟิกไทย ถึงแพทเทิร์นเฉพาะถิ่น

เราสามารถสร้างแพทเทิร์นเก็บไว้เป็นกองกลาง เพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ต่อยอดในการออกแบบ การจัดเตรียมชุดเครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการออกแบบ เป็นเรื่องใหม่ของวงการออกแบบกราฟิก เนื่องจากต้องใช้เวลาและงบประมาณการเก็บ

สะสมแพทเทิร์นกองกลางจะช่วยให้การทำงานสะดวก และมีจำนวนคนรอใช้ผลงานมากกว่าผู้สร้าง ประเด็นนี้ควรได้รับการสนับสนุนรวมทั้งรอให้สังคมส่วนใหญ่ตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ ส่วนรวม สามารถทำได้ครบทั้ง 77 จังหวัด รวมทั้งกรุงเทพฯ แพทเทิร์นและคลิปอาร์ต (clip art) ที่สร้างขึ้นจะเป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดและไม่มีปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์ เนื่องจากเป็นสมบัติของชาติ ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ออกแบบของที่ระลึกได้โดยไม่ต้องละเมิดสิทธิกันอย่างเป็นอยู่

(ไพโรจน์ ธีระประภา, 2558, หน้า 22-26)

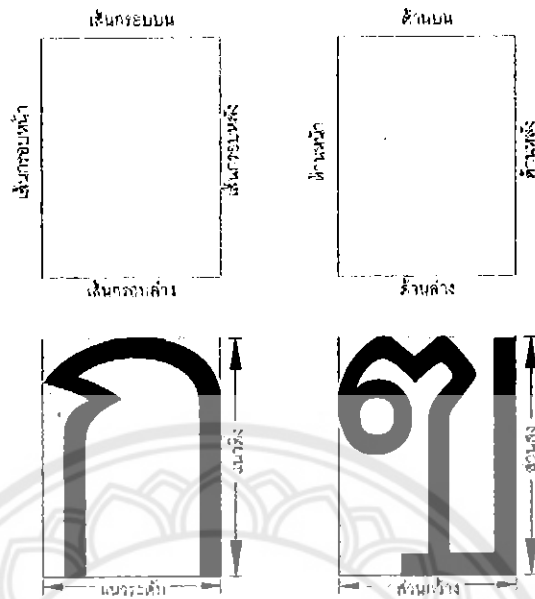
2.2 การออกแบบตัวอักษร

การประดิษฐ์ตัวอักษร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดมีรูปลักษณ์ของแบบอักษรแบบใหม่ให้สอดคล้องกับลักษณะการนำไปใช้งานในโอกาสต่างๆ ให้มีความแปลกใหม่ มีความน่าสนใจ การประดิษฐ์ตัวอักษรให้เป็นไปได้ตามความต้องการ ผู้ออกแบบประดิษฐ์อักษรจะต้องมีความเข้าใจถึงพื้นฐานการออกแบบและหลังเบื้องต้นวิธีประดิษฐ์ แบบตัวอักษรแต่ละแบบมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน หากผู้ออกแบบทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบอักษร การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ประกอบการประดิษฐ์ก็จะช่วยให้มีความคล่องตัวในการออกแบบ ทำให้งานมีความประณีตมากขึ้น

หลักการเบื้องต้นในการออกแบบตัวอักษร มีหลักสำคัญที่นักออกแบบจะต้องจดจำไว้เสมอ ได้แก่ การรักษาไว้ซึ่งโครงสร้างเดิมของตัวอักษร หากจะออกแบบประดิษฐ์ให้เป็นรูปลักษณ์อย่างใด มีรายละเอียดอย่างไร มีการตกแต่งให้เป็นแบบใด แต่ต้องคงไว้ถึงโครงสร้างเสมอ การพัฒนารูปแบบให้มีเอกลักษณ์ใหม่จึงจะทำให้ไม่แปรเปลี่ยนความหมายและการสื่อความ นักออกแบบจะต้องมีความเข้าใจในหลักการของภาษาที่กำหนด และดำเนินการออกแบบให้เป็นไปตามกฎกติกาที่กำหนดนั้นด้วย

2.2.1 ความหมายของตัวอักษร

ตัวอักษรเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน จากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง สะท้อนอารมณ์ เหตุผล ความคิด ความต้องการ ความรู้สึกและตัวอักษรยังสามารถบันทึกรวบรวมความรู้สึกต่างๆ ไว้ได้เป็นระยะเวลายาวนาน

ภาพที่ 1 กรอบของตัวอักษร 1
ที่มา : หนังสืออักษรประดิษฐ์

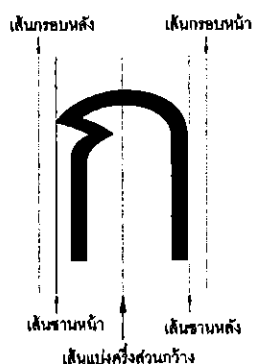
2.2.2 กรอบของตัวอักษร

- 1) ตัวอักษรไทยแต่ละตัว มีรูปแบบโครงสร้างอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมภายในเส้นที่สมมุติขึ้น เรียกว่า เส้นกรอบ ได้แก่ เส้นกรอบบน กรอบล่าง กรอบหน้า และกรอบหลัง
 - 2) ตัวอักษรไทยแต่ละตัวมีด้าน 4 ด้าน บน ล่าง หน้าและหลัง
 - 3) แนวที่ทอดไปตามส่วนสูง เรียกว่า แนวตั้ง
 - 4) ระยะทอดไปตามเส้นกรอบหน้าและหลังตามแนวตั้ง เรียกว่า ส่วนสูง
- เส้นกำหนดส่วนกว้างของตัวอักษร เรียงลำดับจากด้านหน้าไปด้านหลัง ดังนี้

1. เส้นกรอบหน้า
2. เส้นชานหน้า
3. เส้นแบ่งครึ่งส่วนกว้าง
4. เส้นชานหลัง
5. เส้นกรอบหลัง

ความกว้างของตัวอักษร แบ่งออกเป็นช่วงต่างๆ เรียงลำดับจากด้านหน้าไปด้านหลัง ดังนี้

1. ช่วงชานหน้า
2. ช่วงครึ่งหน้า
3. ช่วงครึ่งหลัง
4. ช่วงชานหลัง

ภาพที่ 2 กรอบของตัวอักษร 2
ที่มา : หนังสืออักษรประดิษฐ์

เส้นลำดับหลักแบ่งออกเป็น 2 ส่วนเท่าๆกัน ตามแนวระดับ ให้ส่วนที่อยู่ระหว่างเส้นหลักกับเส้นแบ่งครึ่งลำดับตัวหลักเป็น ส่วนลำดับบน และส่วนที่อยู่ระหว่างเส้นแบ่งครึ่งลำดับตัวหลัก กับเส้นฐานเป็น ส่วนลำดับล่าง

2.2.3 การแบ่งส่วนสูงตัวพิมพ์

การแบ่งส่วนสูงตัวพิมพ์ตามแนวระดับ โดยแบ่งจากเส้นหลักขึ้นไปด้านบนบนจนถึงเส้นกรอบบน โดยให้ระยะห่างของเส้นแต่ละเส้นเท่ากับหนึ่งหน่วยอักษร กำหนดให้เป็นเส้น ร๙, ร๑๐, ร๑๑ ไปตามลำดับ จนจุดเส้นกรอบบนและให้แบ่งในลักษณะเดียวกันจากเส้นฐานลงมาจนถึงเส้นกรอบล่าง กำหนดให้เป็นเส้น ร-๑, ร-๒, ร-๓ ไปตามลำดับจนถึงเส้นกรอบล่าง

กำหนดให้ระยะห่างระหว่างเส้น ร๙ ถึงเส้น ร๑ เป็นช่วง ร๙ ระยะห่างระหว่างเส้น ร๑ ถึงเส้น ร๑๐ เป็นช่วง ร๑๐ ไปตามลำดับ และระยะห่างระหว่างเส้น ร๐ ถึงเส้น ร-๑ เป็นช่วง ร-๑ ระยะห่างระหว่างเส้น ร-๑ ถึงเส้น ร-๒ เป็นช่วง ร-๒ ตามลำดับ

ส่วนลำดับหลักของตัวอักษร คือ ระยะระหว่างเส้นฐานถึงเส้นหลัก แบ่งออกตามแนวระดับเป็น 8 ส่วนเท่าๆกัน เรียกว่า "หนึ่งหน่วยอักษร" โดยมีเส้นแบ่งระดับหรือเรียกย่อว่าเส้น "ร" ดังนี้

1. เส้น ร๐ เป็นเส้นฐาน
2. เส้น ร๑
3. เส้น ร๒

4. เส้น ร๓
5. เส้น ร๔ เป็นเส้นแบ่งครึ่งลำตัวหลัก
6. เส้น ร๕
7. เส้น ร๖
8. เส้น ร๗
9. เส้น ร๘ เป็นเส้นหลัก

กำหนดให้ระยะห่างระหว่างเส้น ร๐ ถึงเส้น ร๑ เป็นช่วง ร๑ ระยะห่างระหว่างเส้น ร๑ ถึง ร๒ เป็นช่วง ร๒ ไปตามลำดับ จนถึงช่วง ร๘

2.2.4 ชื่อเรียกและขอบเขตตัวอักษร

ภาพที่ 3 ชื่อเรียกและขอบเขตตัวอักษร

ที่มา : หนังสืออักษรประดิษฐ์

2.2.5 สัดส่วนและโครงสร้างตัวอักษร

การออกแบบตัวอักษรให้มีความสวยงาม ต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง สัดส่วนและโครงสร้างตัวอักษร สัดส่วนตัวอักษรจะมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างตัวอักษรอย่างแน่นอน ก่อนจะเริ่มต้นออกแบบตัวอักษรควรเขียนรูปร่างเค้าโครงตัวอักษรก่อนเสมอ เพื่อให้เห็นรูปร่าง และสัดส่วนในภาพรวมเสียก่อน ในขั้นตอนนี้ผู้ออกแบบสามารถที่จะปรับแต่งสัดส่วน และรูปร่างให้ได้ตามความต้องการ ความพอดีของเค้าโครงตัวอักษรและรูปร่างจะมีผลทำให้สามารถอ่านตัวหนังสือได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่นักออกแบบจะต้องระลึกไว้อยู่เสมอ ในการจัดเค้าโครงร่างตัวอักษรนอกจากจะต้องพิจารณาเรื่องสัดส่วนแล้ว ยังต้องศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่ว่างภายในและภายนอกตัวอักษรด้วย เกี่ยวกับเรื่องนี้ส่วนใหญ่ผู้ออกแบบไม่ค่อยเข้าใจเรื่องนี้จะไม่ได้เน้นเรื่อง

พื้นที่ว่าง ภายในตัวอักษร มักจะเน้นเฉพาะเรื่องเส้นตัวอักษรเสียมากกว่าจึงมีผลทำให้ รูปตัวอักษรโดยรวม ไม่สม่ำเสมอ แน่นไปบ้างหรืออาจจะว่างมากเกินไป การออกแบบให้ตัวอักษร จึงต้องเน้นภาพโดยรวมของตัวอักษรทุกรูปแบบ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ เพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในการออกแบบจึงควรได้ทำความเข้าใจสิ่งต่อไปนี้

- 1) สัดส่วนเกี่ยวกับตัวอักษร
- 2) โครงสร้างตัวอักษร
- 3) ขนาดของตัวอักษร
- 4) พื้นที่ว่างภายในและภายในตัวอักษร
- 5) ลักษณะของเส้นอักษร
- 6) หัวของตัวอักษร
- 7) ลักษณะของเชิง
- 8) ช่องไฟ

2.2.5.1 สัดส่วนเกี่ยวกับตัวอักษร

สัดส่วนที่จะกล่าวถึงนั้น หมายถึงสัดส่วนของความกว้าง และความสูงของตัวอักษร ความกว้างและความสูงจะต้องสัมพันธ์กับรูปแบบตัวอักษรที่ออกแบบในแต่ละตัว สัดส่วนของอักษรทุกตัวจะต้องสัมพันธ์กันมิได้หมายถึงจะต้องให้เท่ากันหมด แต่จะต้องไม่ขัดแย้งกันมากเกินไป จุดที่จะต้องเน้นในที่นี้คือ ความสัมพันธ์ของขนาดสัดส่วนระหว่างตัวอักษรนี้ คือ การได้ส่วนกันของความกว้างและความสูงของตัวอักษรเกือบทุกตัวต้องเป็นไปอย่างได้ส่วนกันเสมอ

2.2.5.2 โครงสร้างตัวอักษร

ก่อนจะทำการออกแบบทุกครั้ง ต้องพิจารณาถึงลักษณะของโครงสร้างตัวอักษรเสมอ การศึกษาหมายความว่าถึงลักษณะโดยรวมของตัวอักษร ที่จะเห็นส่วนประกอบของเส้นที่ประกอบกันเป็นตัวอักษร ผู้ออกแบบจะต้องจัดกลุ่มตัวอักษร ที่มีลักษณะคล้ายกันแบ่งให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อจะได้เขียนหรือกำหนดให้โครงสร้างนั้นมีขนาดที่สม่ำเสมอและนำการออกแบบให้รายละเอียดของโครงสร้างตัวอักษรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันโดยตลอด

2.2.5.3 ขนาดของตัวอักษร

ขนาดของตัวอักษรไทยไม่เท่ากัน บางตัวกว้างบางตัวแคบ นอกจากจะแบ่งตัวอักษรตามสัดส่วนแล้ว อาจแบ่งตัวอักษรตามขนาดความกว้างเป็นพวกๆ ได้ดังนี้

- 1) อักษรที่มีขนาดเท่ากัน ซึ่งมีมากที่สุด เรียกว่าอักษร "ตัวเต็ม" ได้แก่ อักษร ก ค ต ง จ ช ซ เป็นต้น
- 2) อักษรที่มีขนาดโตกว่าปกติ มีอยู่ไม่มากนัก ซึ่งมีขนาดโตกว่าพวกแรกไปครึ่งตัว เรียกว่าอักษร "ตัวครึ่ง" ได้แก่ ณ ญ ฒ ฒ
- 3) ตัวอักษรที่มีลักษณะบางพิเศษ เรียกว่า "ครึ่งตัว" ได้แก่ เ โ ไ ะ

2.2.5.4 พื้นที่ว่างภายในและภายในตัวอักษร

จะเห็นได้ว่าตัวอักษรทุกตัวจะต้องมีพื้นที่ว่างภายในและพื้นที่ว่างรอบนอกตัวอักษรเสมอ พื้นที่ว่างภายในตัวอักษรจะมีผลให้เกิดความสวยงามมากขึ้นของแต่ละ

ตัวอักษร ส่วนพื้นที่ว่างรอบนอกก็จะมีผลต่อการเห็นรูปร่างของตัวอักษรแต่ละตัวเช่นกัน รวมทั้งผลกระทบทั้งในแง่บวกและแง่ลบเสมอ เมื่อต้องนำมารวมกันตัวอักษรอื่นเพื่อให้เป็นคำหรือข้อความ

2.2.5.5 ลักษณะของเส้นอักษร

ได้แก่ความหนาบางของเส้น ตัวอักษรบางแบบอาจเป็นเส้นหนา บางแบบอาจเป็นเส้นบาง หรืออาจจะเป็นลักษณะเส้นหนาบางรวมกัน นอกจากนี้ยังรวมถึงลักษณะของเส้นในแนวตั้ง แนวราบ แนวเฉียง หรือเส้นโค้งด้วย การออกแบบต้องกำหนดให้เส้นอักษรทุกตัวเป็นไปในลักษณะเดียวกัน เช่น หนาเท่ากันหมด บางเท่ากันทุกตัว หรือเส้นแนวตั้งเป็นแบบเส้นหนา เส้นแนวราบต้องเป็นเส้นบาง เป็นต้น

2.2.5.6 หัวของตัวอักษร

โดยเฉพาะการออกแบบตัวอักษรไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะแบบมีหัวทั้งสิ้น หากกำหนดให้เป็นแบบอย่างใดก็จะต้องเป็นแบบอย่างเดียวกันตลอด การออกแบบหัวอักษรต้องให้มีความสอดคล้องกับรูปแบบโดยรวมของตัวอักษรด้วย มิฉะนั้นจะดูขัดแย้งกับความรู้สึกเสมอ แบบหัวอักษรอาจเป็นแบบกลม แบบเหลี่ยม มีลักษณะโปร่ง หรือแบบหัวตัด (สำหรับตัวอักษรเว็บ) เป็นต้น การกำหนดตำแหน่งและขนาดของหัวตัวอักษรต้องเท่ากันและตำแหน่งเดียวกันสำหรับอักษรที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน หรือลักษณะคล้ายกัน

2.2.4.7 ลักษณะของเชิง

ตัวอักษรโรมันบางแบบจะมีเชิงหรือ Serif ในการออกแบบให้เกิดรูปแบบใหม่ ๆ อาจกำหนดให้เชิงเป็นลักษณะอย่างไรก็ได้ แต่เมื่อกำหนดให้เป็นอย่างไรก็ต้องให้เหมือนกันทุกตัวอักษร การออกแบบตัวอักษรไทยเพื่อใช้ร่วมกับตัวอักษรโรมันในภาษาอังกฤษ ก็สามารถออกแบบให้ตัวอักษรมีเชิงได้อย่างสวยงามได้เช่นกัน

2.2.5.8 ช่องไฟ

ช่องไฟของตัวอักษร เป็นสิ่งสำคัญมาในการออกแบบตัวอักษร ผู้ออกแบบจึงต้องเข้าใจเรื่องช่องไฟ เพราะการเว้นระยะช่องไฟที่เหมาะสม จะช่วยให้คำหรือข้อความที่เขียนสวยงาม อ่านง่าย ดูสบายตา น่าอ่าน การจัดช่องไฟของตัวอักษรมีแนวการจัดอยู่ 2 ประการ คือ

1) ระยะช่องไฟระหว่างตัวอักษร เป็นการกำหนดระยะช่องไฟ ระหว่างตัวอักษร และตัว ที่ต้องมีระยะห่างกันพองามไม่ติดกันหรือห่างกันจนเกินไป การเว้นระยะช่องไฟแต่ละตัวไม่ควรกำหนดว่า จะต้องห่างกันเท่าไร เพราะว่าตัวอักษรแต่ละตัวจะมีลักษณะที่แตกต่างกันเสมอ ควรจัดระยะช่องไฟโดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความสมดุลโดยประมาณในระหว่างตัวอักษร

2) ระยะช่องไฟระหว่างบรรทัด การเว้นระยะระหว่างบรรทัด มีจุดประสงค์ เพื่อให้อ่านง่าย และดูสวยงาม หลักสำคัญในการกำหนดระยะระหว่างบรรทัด คือ วัดระยะจากตัวอักษรต่ำสุดของแถวบน กับตัวอักษรสูงสุดของแถวล่าง ให้ระยะห่างพอสมควร เมื่อจัดวางตัวอักษรทั้งสองแถว แล้วอักษรต้องไม่ซ้อนทับกัน

2.3 ภาพประกอบ

2.3.1 ความหมายของภาพประกอบ

ในอดีตที่ผ่านมาภาพประกอบถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการตกแต่งอธิบาย และเป็นเอกสารอ้างอิง ความสำคัญของภาพประกอบคือสามารถแสดงสิ่งที่ผู้เขียนไม่สามารถอธิบายออกมาเป็นภาษาเขียนได้ นอกจากนี้ภาพประกอบงานพิมพ์ยังกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้คนในปัจจุบัน เพราะทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือทั่วไป บรรจุภัณฑ์ ปกเทป แผ่นพับ แผ่นปลิว ฯลฯ ส่วนใหญ่ ล้วนต้องใช้ภาพประกอบทั้งสิ้น สิ่งที่จะกล่าวต่อไปในบทนี้คือการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ ความหมายของภาพประกอบงานพิมพ์ ความสำคัญของภาพประกอบ ประเภทของ ภาพประกอบ ตลอดจนการสร้างสรรคภาพประกอบงานพิมพ์การนำไปใช้ เราเกิดมาพร้อมพัฒนาการของภาพประกอบ ภาพประกอบเป็นกุญแจสำคัญ ที่จะไขสู่การอธิบายสิ่งที่อยู่ในจินตนาการ เริ่มตั้งแต่ภาพประกอบที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็ก จนถึงภาพประกอบที่แปลกออกไปด้วยเทคนิคอันก้าวหน้ามากมาย เช่น การสร้างจุดเด่นให้ภาพประกอบ การตกแต่งภาพประกอบเพื่อใช้กับงานพิมพ์ และการ จัดกลุ่มเชื่อมโยงภาพประกอบ

2.3.2 ความหมายของภาพประกอบงานพิมพ์

ภาพประกอบงานพิมพ์ หมายถึงเนื้อหาส่วนที่เป็นภาพซึ่งปรากฏในเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ นอกเหนือจากเนื้อหาข้อความที่เป็นตัวอักษร ภาพเหล่านี้อาจเป็นภาพวาด หรือภาพถ่ายก็ได้ และยังมีรวมถึงภาพกราฟิกต่างๆ เช่น จุด เส้น สี แถบกราฟิกหรือ ภาพลายเส้นเรขาคณิตอื่นๆ ที่ใช้ในการตกแต่งงานพิมพ์อีกด้วย

2.3.3 ความสำคัญของภาพประกอบงานพิมพ์

ภาพประกอบมีความสำคัญต่องานพิมพ์มาก เพราะสามารถให้รายละเอียดและความเหมือนจริงเกินคำบรรยาย ให้ความสวยงามและความประทับใจ พอสรูปความ สำคัญของภาพประกอบงานพิมพ์ได้ดังนี้

- 1) ใช้สร้างความเข้าใจ
- 2) ใช้เป็นหลักฐานเพื่อบ่งบอกบุคคล
- 3) ใช้ตกแต่งหน้าสิ่งพิมพ์

2.3.4 ประเภทของภาพประกอบงานพิมพ์

- 1) ภาพถ่าย
- 2) ภาพวาดลายเส้น
- 3) ภาพวาดน้ำหมึกสีต่อเนืองและภาพระบายสี
- 4) ภาพพิมพ์
- 5) ภาพดิจิทัล

2.4 โปสเตอร์

โปสเตอร์ (poster) คือภาพขนาดใหญ่พิมพ์บนกระดาษ ออกแบบเพื่อใช้ติดหรือแขวนบนผนังหรือกำแพง โปสเตอร์อาจจะเป็นภาพพิมพ์และ/หรือภาพเขียน หรืออาจจะเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ จุดประสงค์ก็เพื่อทำให้เตะตาผู้ดูและสื่อสารข้อมูลโปสเตอร์อาจใช้สอยได้หลายประการ แต่ส่วนใหญ่มักจะใช้ในการเผยแพร่เพื่อการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะการโฆษณา งานแสดงศิลปะ, งานดนตรี หรือภาพยนตร์, การโฆษณาชวนเชื่อ, หรือในการสื่อสารที่ต้องการสื่อสารความเชื่อต่อคนกลุ่มใหญ่ประโยชน์ของโปสเตอร์อาจมีหลายจุดประสงค์ โดยส่วนมากจะเป็นเครื่องมือในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นงานต่างๆ งานดนตรี ภาพยนตร์ และในบางครั้งก็ผลิตมาเพื่อใช้ในการศึกษา หรือเป็นสื่อการสอน

นอกจากนั้นโปสเตอร์ก็ยังใช้ในการพิมพ์ภาพจิตรกรรมของศิลปินคนสำคัญๆ หรือภาพถ่าย เพื่อใช้ในการตกแต่งซึ่งกลายมาเป็นศิลปะการค้าที่ทำรายได้ดีให้ทั้งพิพิธภัณฑ์และบริษัทการค้าหรือร้านทางอินเทอร์เน็ต เช่นภาพเขียนของ โคลด โมเนท์ หรือ เลโอนาร์โด ดา วินชี หรืองานของช่างภาพอเมริกัน โรเบิร์ต เมเปิลธอร์พ (Robert Mapplethorpe) งานศิลปะการสร้างโปสเตอร์เริ่มเมื่อราวคริสต์ศตวรรษ 1890 โดยจิตรกรชาวฝรั่งเศสและเผยแพร่ไปทั่วยุโรป ศิลปินคนสำคัญที่สุดที่ริเริ่มความนิยมในการสร้างโปสเตอร์ก็คือ อองรี เดอ ทูลูส-โลเทรค และ จูลส์ เซเรท์ (Jules Chéret) เซเรท์ถือกันว่าเป็นบิดาแห่งการโฆษณาด้วยป้าย คนส่วนใหญ่ที่สะสมโปสเตอร์ และโปสเตอร์ที่มีชื่อเสียงนักสะสมโปสเตอร์จะเก็บโปสเตอร์เก่าโดยมักจะใส่กรอบรูปและมีแผ่นรองหลังด้วย ขนาดโปสเตอร์ที่นิยมกันโดยทั่วไปอยู่ที่ 24x35 นิ้ว แต่โปสเตอร์ก็มีหลายขนาดหลากหลาย และโปสเตอร์ขนาดเล็กที่มีไว้โฆษณาจะเรียกว่า แชนด์บิลด์ หรือ "ไบปลิว" (flyer)

2.4.1 การแบ่งประเภทของโปสเตอร์

- 1) โปสเตอร์นอกสถานที่
- 2) โปสเตอร์ประเภทเคลื่อนที่
- 3) โปสเตอร์ติดภายใน
- 4) โปสเตอร์ประเภท 3 มิติ

2.4.2 จุดประสงค์ของโปสเตอร์

- 1) นำสิ่งที่ผู้ต้องการโฆษณาออกมาเผยแพร่ให้สะดุดตาคน
- 2) สื่อสารเข้าสู่การรับรู้และการปลูกฝังความสนใจของผู้พบเห็นให้ได้
- 3) ต้องสามารถเล่าเรื่องราวจากภาพให้ได้ เพื่อช่วยให้ผู้พบเห็นสามารถที่จะเข้าใจได้ในทันที แล้วเกิดการรับรู้และปลูกฝังความสนใจต่อไป
- 4) ภาพในโปสเตอร์จะต้องมีลักษณะปลอดโปร่ง เน้นเฉพาะเรื่องที่จะโฆษณา ช่วยให้แลเห็นง่าย และที่สำคัญที่สุดก็คือรายละเอียดและส่วนประกอบต่างๆ จะประสานกลมกลืนกันตามคุณค่าของศิลปะประยุกต์ ด้วยเหตุนี้ภาพโปสเตอร์มิได้เป็นศิลปะในตัวของมันเอง
- 5) ต้องสามารถสะท้อนเรื่องราวที่จะโฆษณาออกมาให้ได้ทั้งทางสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม เป็นต้น

2.3.3 องค์ประกอบของภาพโปสเตอร์โฆษณา

- 1) รูปภาพ(Picture)
- 2) พาดหัว (Headline)
- 3) พาดหัวรอง (Sub Headline)
- 4) ประโยชน์หรือรายละเอียด (Body text)
- 5) ข้อความพิสูจน์กล่าวอ้าง (Proof)
- 6) ข้อความปิดท้าย (Closing)
- 7) ผู้รับผิดชอบ หรือ เจ้าของโปสเตอร์

3. ข้อมูลพฤติกรรมกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย

3.1 พฤติกรรมของวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้มากที่สุดวัยหนึ่ง ซึ่งแสดงออกเป็นปัญหาพฤติกรรมได้หลายประการ เช่น คือ ไม่เชื่อฟัง ละเมิดกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ มีแฟนและมีเพศสัมพันธ์ ใช้ยาเสพติด ทำผิดกฎหมาย ปัญหาพฤติกรรม บางอย่างมักเกิดขึ้นมานานจนทำให้การแก้ไขมักทำได้ยาก การป้องกันปัญหาจึงมีความจำเป็น และสำคัญมากกว่าการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว การป้องกันดังกล่าว ควรเริ่มตั้งแต่การส่งเสริมสุขภาพจิตตั้งแต่เด็ก เด็กที่มีพัฒนาการของบุคลิกภาพดี จะมีภูมิคุ้มกันโรคทางจิตเวชต่างๆ และช่วยป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในวัยรุ่นได้อย่างมากเช่นกัน พ่อแม่และครูอาจารย์และผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งหลาย จึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพจิตตั้งเด็กจนถึงวัยรุ่นเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ สังคมและสิ่งแวดล้อมก็ควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและวัยรุ่นเช่นเดียวกัน

3.1.1 การปรับตัวทางสังคม

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างมากดังกล่าวแล้ว การปรับตัวทางสังคมเป็นสิ่งที่ สำคัญอีกอย่างหนึ่งของวัยรุ่น ได้แก่ การคบเพื่อนและการนัด เทียว เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นก็จะเริ่มสนใจคบเพื่อนต่างเพศ มีการนัดเที่ยวซึ่งเป็น การเปิด โอกาสให้ทั้งสองฝ่ายได้รู้จักสนิทสนมกันมากขึ้น สังคมไทยปัจจุบันยอมรับเรื่องการคบเพื่อน ต่างเพศมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามวัยรุ่นจะต้องระวังอย่างมากในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ และการไป เทียวกับเพื่อนต่างเพศให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม และไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย โดยเฉพาะเด็กหญิง วัยรุ่น การคบและไปเที่ยวกับเพื่อนชาย อาจก่อให้เกิดความเสียหาย และเกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาได้ ดังนั้น การไปเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศ จึงต้องไม่ไปพักค้างแรม ควรไปกันเป็นกลุ่มๆ ไม่ ไปในสถานที่ ที่ไม่สมควร เช่น สถานเริงรมย์ต่างๆ และควรขออนุญาตพ่อแม่ ผู้ปกครองก่อนทุกครั้ง

อย่างไรก็ตามพ่อแม่ผู้ปกครองและครูมีอิทธิพลอย่างมากต่อการปรับตัวทางสังคมในเรื่องเพศของวัยรุ่นพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูที่เป็นตัวอย่างที่ดี ในการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกทางเพศจะช่วยให้วัยรุ่นมีการปรับตัวทางเพศที่เหมาะสมเพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบเลียนแบบอยู่แล้วนอกจากนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองและครูยังสามารถช่วยให้การปรับตัวของวัยรุ่นเป็นไปอย่างเหมาะสมได้โดยการให้เรียนรู้ความเข้าใจและสร้างค่านิยมที่ถูกต้องในเรื่องเพศให้ ความสนใจดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาที่อาจมีขึ้นพยายามหันเหความสนใจ

จากเรื่องเพศโดยในการแนะนำการทำงานอดิเรกการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ส่งเสริมการเล่นกีฬาซึ่งนอกจากจะช่วยให้ร่างกายแข็งแรงแล้วยังเป็นการผ่อนคลายความกดดันทางเพศอีกด้วย นอกจากนี้พ่อแม่ผู้ปกครองและครูให้ความเป็นอิสระทางความคิดโดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือจู้จี้กับเรื่องส่วนตัวของเขามากเกินไปด้วย

3.1.2 อิทธิพลต่างๆที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศ

1) อิทธิพลจากครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูกซึ่งเป็นสถาบันแรกที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและได้รับความรู้ต่างๆจากพ่อแม่และบุคคลในครอบครัวถ้าครอบครัวใดที่พ่อแม่และบุคคลในครอบครัวมีการศึกษาและถ่ายทอดสิ่งที่ดีมีคุณค่ากับเด็ก เด็กก็จะได้รับการซึมซับสิ่งที่ดีมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แต่เด็กที่เกิดในครอบครัวที่เป็นแบบอย่างในทางตรงข้าม เช่น พ่อ แม่ หรือบุคคลในครอบครัวมีการศึกษาน้อย ยากจน พ่อแม่มีพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง เช่น พุดจาหยาบ คาย ไม่สุภาพ และมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมเด็กก็จะซึมซับเอาพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องนั้นมาเป็นพฤติกรรมของตนเอง

2) อิทธิพลจากเพื่อน

เพื่อนเป็นคนที่ชอบพอรักใคร่ของเด็กที่อยู่ในวัยเดียวกัน หรือ ใกล้เคียงกันมีรสนิยมและสนใจเรื่องต่างๆ เหมือนกันเพื่อนจึงมีอิทธิพลอย่างมากทั้งทางดี และ ไม่ดีเด็กที่รู้จักคบเพื่อนที่ดีมาจากครอบครัวที่เป็นแบบอย่างที่ดีเด็กก็จะ ได้เพื่อนที่ดีชักชวนกันทำกิจกรรมที่ดีมีประโยชน์ เช่น รักเรียน ช่วยเหลือผู้อื่น อยู่ในกรอบระเบียบที่ดีของสังคม

3) อิทธิพลจากสังคม

ปัญหาพฤติกรรมทางเพศที่มีอิทธิพลมาจากสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจนทำให้คนในสังคมแตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาอีกกลุ่มหนึ่งเกิดจากวิกฤติทางเศรษฐกิจทำให้มีสถานภาพทางสังคมเปลี่ยนไป และกลุ่มที่ตามยุคสมัยจนเกินไปและนำความทันสมัยในทางที่ผิดโดยการเลียนแบบพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศและพฤติกรรมผิดๆจากสิ่งที่ทันสมัย เช่น จากสื่อสิ่งพิมพ์สื่อโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตมากจนเกินไป จึงทำให้เกิดปัญหามากในปัจจุบัน

(<http://ppbs-4-3-22.blogspot.com/2012/07/blog-post.html>)

3.2 วัยรุ่นไทยกับวัฒนธรรม

วัฒนธรรมของไทยส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมได้มีการสืบทอดวัฒนธรรมมากันตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบันซึ่งในปัจจุบันวัฒนธรรมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเนื่องจากวัฒนธรรมไทยได้รับเอาอิทธิพลจากชาวต่างชาติเข้ามาทำให้วัยรุ่นไทยในปัจจุบันได้จดจำวัฒนธรรมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งทางกระทรวงวัฒนธรรมได้มีการจัดโครงการต่างๆเพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยให้ดีขึ้นโดยเน้นในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้วัยรุ่นไทยมีส่วนร่วมและปลูกฝังวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมให้แก่วัยรุ่นไทยในปัจจุบันได้ปฏิบัติตามเพื่อเป็นที่เชิดหน้าชูตาให้แก่ประเทศไทย ให้ชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวเห็นถึงวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของประเทศไทยและประทับใจในวัฒนธรรมของไทย

ในปัจจุบันวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวต่างชาติ เช่น วัฒนธรรมของชาวอังกฤษซึ่งจะเห็นได้ชัดจากการแต่งกาย ภาษาที่ใช้ในการพูดการเจาะตามร่างกายต่างๆและการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรซึ่งในสมัยก่อนพ่อแม่จะสอนให้ผู้หญิงเป็นแม่บ้านแม่เรือนรักนวลสงวนตัวแต่งตัวเรียบร้อยรัดกุมมิดชิดไม่เป็นที่ล่อตาล่อใจจากเพศตรงข้ามโดยไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรจะมีการแต่งงานที่ถูกต้องตามประเพณีและรักเดียวใจเดียวและภาษาในการพูดจะพูดชัดเจนถูกหลักภาษาไทยอักขระถูกต้องและไม่มีการเจาะสิ่งต่างๆตามร่างกาย

วัฒนธรรมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากที่ผู้หญิงเคยแต่งตัวรัดกุมมิดชิดเป็นกุลสตรีไทยก็ได้แต่งตัวกันแบบนุ่งน้อยห่มน้อยซึ่งถือเป็นเรื่องปกติในปัจจุบันการใช้ภาษาพูดในปัจจุบันจะใช้คำวิบัติพูดกันในหมู่วัยรุ่นซึ่งทำให้ภาษาไทยเสื่อมเสียได้มีการเจาะสิ่งต่างๆตามร่างกายซึ่งถือเป็นการทรมาณตนเองและที่เป็นปัญหาใหญ่ในปัจจุบันคือการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรซึ่งถือเป็นเรื่องไม่สำคัญเป็นเรื่องเล็กน้อยเป็นการนำเอาวัฒนธรรมของชาวต่างชาติมาใช้ในทางที่ผิดซึ่งเป็นปัญหาอย่างมาก ดังนั้นทุกภาคส่วนของประเทศไทยจึงช่วยกันรณรงค์ให้วัยรุ่นไทยในปัจจุบันปฏิบัติตามและสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามของไทยโดยการปลูกฝังจิตสำนึกของวัยรุ่นแต่ละคนโดยการจัดกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนซึ่งเป็นสถานที่ที่มีวัยรุ่นและเยาวชนอยู่จำนวนมาก ในเมื่อวัฒนธรรมไทยได้มีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันดังนั้นเราควรที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมของเราไว้วัฒนธรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นของไทยก็คือเอกลักษณ์ของชาติไทยและที่คนไทยเรามีความมั่นคงอยู่ได้ทุกวันนี้ก็เพราะเรามีเอกลักษณ์ มีวัฒนธรรมไทยที่เป็นวิถีชีวิตของเรา แต่เวลานี้วัยรุ่นไทยไม่สนใจ ซึ่งถ้ายังเป็นอย่างนี้ต่อไปวัฒนธรรมอาจจะหายไปได้ เพราะวัฒนธรรมจะต้องมีการสืบทอด ซึ่งผู้ที่จะสืบทอดวัฒนธรรมไทยได้ดีก็คือวัยรุ่นไทยแต่ถ้าเยาวชนหรือนักเรียนไม่ยอมรับ และไม่ยอมรับสืบสานวัฒนธรรมเราก็จะค่อยๆสูญไปและวัฒนธรรมของไทยสูญไปเราก็จะสูญชาติเมื่อนั้น เหมือนกับที่ผู้นำของบางประเทศกล้าออกมาประกาศว่าประเทศของเขาล่มสลายแล้วเพราะไม่มีเอกลักษณ์ของตัวเอง

(<https://www.dek-d.com/board/view/3052007/>)

4.กรณีศึกษา

4.1 การออกแบบลวดลายกราฟิกที่ได้แรงบันดาลใจจากสังคโลก

ชั้นระบุข้อมูล

ชื่อผลงาน การออกแบบลวดลายกราฟิกที่ได้แรงบันดาลใจจากสังคโลก

ศิลปิน ภรณ์ทิพย์ เงินทอง

เทคนิควิธีการ Cliparts Illustration pattern

สร้างเมื่อ พ.ศ. 2559

ชั้นพรรณนา

เป็นการออกแบบลวดลายกราฟิกที่ได้แรงบันดาลใจจากลวดลายเครื่องสังคโลก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการอนุรักษ์ เยาวชนรู้จักมากขึ้น

ชั้นวิเคราะห์

เป็นการออกแบบที่ดี ได้ว่าดีมาก สามารถนำสิ่งที่ผู้คนอาจจะหลงลืม

หรือไร้การสนใจ มาทำ การออกแบบในรูปแบบ ใหม่ สวยงามเกิดประโยชน์ที่หลากหลาย จัดอยู่ในประเภท การออกแบบชิ้นใหม่ วิธีการถ่ายทอด รูปแบบลวดลายกราฟิก

ขั้นตีความ

ต้องการสื่อให้เห็นถึง การศึกษาเกี่ยวกับสังคมโลก ผ่านรูปแบบของการออกแบบลวดลายมีจุด มุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์ให้เยาวชนรู้จักมากขึ้น

ภาพ 4 ผลงานลวดลายแรงบันดาลใจจากสังคมโลก

ที่มา : <https://www.facebook.com/phornthip.ngernthong?ref=ts>

4.2 ฟอนต์อัตลักษณ์มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นระบุข้อมูล

ชื่อผลงาน SILPAKORN70yr

ศิลปิน ไพโรจน์ ธีระประภา

เทคนิควิธีการ illustrator fontlab

สร้างเมื่อ พ.ศ. 2566

ขั้นพรรณนา

ฟอนต์อัตลักษณ์มหาวิทยาลัยศิลปากร เนื่องในโอกาสครบรอบ 70 ปี มีแนวคิดในการออกแบบที่สามารถสะท้อนเอกลักษณ์โดดเด่นของมหาวิทยาลัยศิลปากรและคงอนุรักษ์รูปแบบที่แสดงตัวตนอย่างชัดเจน

ขั้นวิเคราะห์

มีแนวคิดในการออกแบบแบบมีที่มาที่ไปโดยการนำเรื่องราวแต่ในอดีตของมหาวิทยาลัยที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมมาใช้เล่าเรื่องราวผ่านตัวอักษร

ขั้นตีความ

การออกแบบโดยรวมทั้งหมดมีความร่วมสมัย สามารถนำไปใช้ได้หลากหลายรูปแบบ ให้ความรู้สึกถึงคุณค่า มีความเป็นไทย

SILPAKORN70yr

Regular

ก ข ช ด ต ม ง จ ฉ ช ฅ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ด ต
 ถ ท ธ น บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร ล ว ศ ส ท ษ
 อ ฮ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๐
 A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W
 X Y Z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v
 w x y z 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Italic

ก ข ช ด ต ม ง จ ฉ ช ฅ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ด ต
 ถ ท ธ น บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร ล ว ศ ส ท ษ
 อ ฮ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๐
 A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W
 X Y Z a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v
 w x y z 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

ภาพ 5 ฟอนต์ SILPAKORN70yr

ที่มา : <http://sanya-indy.com/font-free-silpakorn70yr/>

4.3 การออกแบบตัวอักษรของสถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา

ชั้นระบุข้อมูล

ชื่อผลงาน การออกแบบตัวอักษรของสถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา

ศิลปิน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อาวิน อินทร์ซี่

เทคนิควิธีการ illustrator fontlab

สร้างเมื่อ พ.ศ. 2556

ชั้นพรรณนา

สถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา (สกว.) เป็นสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะด้านดนตรีคลาสสิกสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษและบุคคลทั่วไปในระดับปริญญา รวมทั้งทำหน้าที่เผยแพร่ดนตรีคลาสสิกแก่สาธารณชนในลักษณะของการแสดงดนตรี การฝึกอบรม และกิจกรรมเสริมทักษะอื่นๆ เพื่อการบริการทางวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม

ชั้นวิเคราะห์

การออกแบบตัวอักษรแต่ละตัว จะต้องคำนึงถึงความสวยงามและความเหมาะสมของระยะห่างระหว่างตัวอักษรแต่ละตัว เพื่อออกแบบชุดตัวอักษรภาษาไทยที่มีเอกลักษณ์ มีความงาม และสะท้อนบุคลิกภาพของสถาบันฯ ได้

ขั้นตีความ

จากแนวคิด ความงดงามของดนตรีคลาสสิกที่ถ่ายทอดลงในการการออกแบบตัวอักษรไทยร่วมสมัย การออกแบบชุดตัวอักษรชุดนี้มีลักษณะที่มีเอกลักษณ์ สามารถสะท้อนบุคลิกภาพของสถาบันได้อย่างสวยงาม

ภาพ 6 ตัวอักษรของสถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา

ที่มา : <http://www.f0nt.com/forum/index.php?topic=21662.0>

บทที่ 3

การวิเคราะห์ข้อมูลและแนวความคิดในการออกแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัย

อัตลักษณ์ คือ ความเป็นตัวตน

ตัวตน สะท้อนจากชีวิตประจำวันหรือวิถี ซึ่งหมายถึงการใช้ชีวิตปกติ

ดังนั้น "ทุกสิ่งทุกอย่างที่รายรอบตัว" คือ อัตลักษณ์

สิ่งที่สามารถระบุที่มาได้ว่าเป็นเฉพาะถิ่น ย่อมสร้างคุณค่าสามารถบ่งบอกถึงความเฉพาะที่แตกต่างจากแหล่งอื่นๆ หรือหาที่อื่นไม่ได้ต้องไปที่นั้นอย่างเดียว นักท่องเที่ยวมักมองหาสิ่งสะท้อนความเป็นพื้นที่ที่ไปเยือนนี้เป็นหัวใจของการท่องเที่ยวการไปเยือนแต่ละจุดหมาย มักมีประสบการณ์และความประทับใจให้จดจำต่างกันเราจึงต้องคำนึงความเป็นตัวตนของเรา และของพื้นที่เท่ากับอัตลักษณ์ของพื้นที่ ดังนั้นอะไรที่บอกว่า "เป็นเรา" ไม่เหมือนที่อื่น สามารถใช้เป็นตัวทุนได้ทั้งด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ เรื่องเล่าขานตำนาน อาหาร วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี การแต่งกาย บ้านเรือน สถาปัตยกรรม ศาสนสถาน สภาพแวดล้อม ฯลฯ เหล่านี้ล้วนช่วยบ่งชี้ว่าที่นี่คือเรา "เป็นเรา-ไม่เป็นอื่น"

2. วิเคราะห์ทฤษฎีการออกแบบ

การประดิษฐ์ตัวอักษร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดมีรูปลักษณะของแบบอักษรแบบใหม่ให้สอดคล้องกับลักษณะการนำไปใช้งานในโอกาสต่างๆ ให้มีความแปลกใหม่ มีความน่าสนใจ การประดิษฐ์ตัวอักษรให้เป็นไปได้ตามความต้องการ ผู้ออกแบบประดิษฐ์อักษรจะต้องมีความเข้าใจถึงพื้นฐานการออกแบบและหลังเบื้องต้นวิธีประดิษฐ์ แบบตัวอักษรแต่ละแบบมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน หากผู้ออกแบบทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบอักษร การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ประกอบการประดิษฐ์ก็จะช่วยให้มีความคล่องตัวในหารออกแบบ ทำให้งานมีความประณีตมากขึ้น หลักการเบื้องต้นในการออกแบบตัวอักษร มีหลักสำคัญที่นักออกแบบจะต้องจดจำไว้เสมอ ได้แก่ การรักษาไว้ซึ่งโครงสร้างเดิมของตัวอักษร หากจะออกแบบประดิษฐ์ให้เป็นรูปลักษณะอย่างใด มีรายละเอียดอย่างไร มีการตกแต่งให้เป็นแบบใด แต่ต้องคงไว้ถึงโครงสร้างเสมอ การพัฒนารูปแบบให้มีเอกลักษณ์ใหม่จึงจะทำให้ไม่แปรเปลี่ยนความหมายและการสื่อความ นักออกแบบจะต้องมีความเข้าใจในหลักการของภาษาที่กำหนด และดำเนินการออกแบบให้เป็นไปตามกฎกติกาที่กำหนดนั้นด้วย

การออกแบบเรขาคณิตหรือกราฟิกดีไซน์ อยู่รอบตัวเราทุกวัน นึกถึงกาแฟตอนเช้าสักแก้ว ถ้าไปที่ร้านกาแฟเราจะพบบรรยากาศที่ตกแต่งด้วยกราฟิกที่นำมาจากความเป็นอยู่ของเมืองนั้นๆ ตึกแถวเก่าๆ ตลาด วัด โรงเรียน มีกระดาศเข้คปาก ถุง โปสเตอร์ ป้ายโฆษณาที่ล้วนใช้กราฟิกที่สร้างเส้นรูปร่าง ใช้ในการออกแบบทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้เมื่อร่วมกันแล้ว เพราะงานออกแบบทุกอย่างล้วนเป็น "ต้นทุน" สำหรับการพัฒนาด้านการออกแบบทั้งสิ้น

เมื่อเรามี "ต้นทุน" ที่เป็นข้อมูลจากการรวมข้อมูล มาจำแนกเป็นประเภทแล้วออกเดินสำรวจพื้นที่แต่ละแห่งอย่างซ้ำๆ มองหาสิ่งที่ "ใช่" เก็บภาพถ่ายให้คมชัด ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สร้างโครงข่ายนอกที่แสดงรูปทรงชัดเจน (outline) กลายเป็นเวกเตอร์แล้วนำไปสร้างสรรค์ต่อเป็นงานกราฟิก

3. วิเคราะห์พฤติกรรมกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

3.1.1 กลุ่มหลัก คือ นักศึกษาด้านศิลปะและการออกแบบ อายุ 18-22 ปี

3.1.2 กลุ่มรอง คือ นักท่องเที่ยวเชิงเสาววัฒนธรรม อายุ 15 – 30 ปี

3.2 ลักษณะทางกายภาพ

3.1.1 การเจริญเติบโตของร่างกาย

3.1.2 ฮอโมนเพศผู้/เพศเมีย

3.1.3 คล่องแคล่ว ว่องไว

3.3 ลักษณะทางจิตภาพ

3.1.1 การเปิดโอกาสการเรียนรู้

3.1.2 เริ่มสนใจคบเพื่อนต่างเพศ

3.1.3 การค้นหาตัวตน

3.1.4 การเชื่อฟังลดลง

3.1.5 มีความคิดเป็นของตนเอง

การสรุปแนวความคิดในการออกแบบ

"รวมวิถี-ร่วมสมัย กลิ่นอายเฉพาะถิ่น"

รวมวิถี คือ การรวบรวมสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ที่เด่นชัดและน่าสนใจจากต้นทุนหรือสิ่งที่อยู่รอบๆตัวเราทุกๆด้าน มารวมกันในผลงานการออกแบบ

ร่วมสมัย คือ การอนุรักษ์สืบสานและประยุกต์ใช้อัตลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลกเป็นผลงานทางด้านการออกแบบที่สวยงามมีแนวคิดสามารถประยุกต์ใช้ได้หลากหลายทำให้อัตลักษณ์คงอยู่ไม่เสื่อมหายลบเลือน สามารถอยู่ได้ทุกยุคสมัยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

กลิ่นอายเฉพาะถิ่น คือ การสร้างผลงานที่ออกมามีความเฉพาะตัว ไม่เหมือนที่ใดๆ มีความแปลกใหม่ แต่ยังคงซึ่งกลิ่นอายความเป็นจังหวัดพิษณุโลกได้เป็นอย่างดี

แนวทางการออกแบบ

ผลงานที่ออกแบบจะมี 2 ประเภท คือ การออกแบบชุดตัวอักษรและเรขาคณิต ซึ่งทั้ง 2 ประเภทมีแรงบันดาลใจมาจากอัตลักษณ์ของจังหวัดเหมือนกัน แต่ต่างกันคืออยู่ที่วิธีการนำมาใช้ในการออกแบบ ในส่วนของการออกแบบชุดตัวอักษรจะใช้เรื่องของลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งจะออกแบบถึง 2 ชุด ชุดที่หนึ่งจะได้แรงบันดาลใจมาจากขุมเรือนแก้วของพระพุทธชินราช ตัดทอนรายละเอียดของขุมเรือนแก้วจากส่วนต่างๆมาประดิษฐ์เป็นตัวอักษร อีกทั้งสัดส่วนของตัวอักษรจะมีสัดส่วนเสมอเหมือนสัดส่วนองค์พระพุทธชินราช ชุดที่สองจะได้แรงบันดาลใจมาจากมหาศตราวุธแห่งสมเด็จพระนเรศวรมหาราช หากพูดถึงพระนเรศวรมหาราช นึกถึงเหตุการณ์สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ คือ ศักยพทหัตถ์ พระแสงของ้าวเจ้าพระยาแสนพลพ่ายคือศตราวุธที่ก่อให้เกิดอิสรภาพแก่สยาม จึงนำมหาศตราวุธมาลดทอนแต่ละส่วนมาประดิษฐ์เป็นตัวอักษรเช่นเดียวกับชุดตัวอักษรที่หนึ่ง ส่วนการออกแบบเรขาคณิตจะเป็นการออกแบบโปสเตอร์จำนวนถึง 5 แบบ แรงบันดาลใจมาจากคำขวัญของจังหวัดพิษณุโลกแต่ละวรรครวม 5 วรรค โดยจะสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงในด้านต่างๆตามวรรคคำขวัญ แล้วเปลี่ยนข้อมูลเป็นภาพถ่ายสู่เวกเตอร์ แล้วนำเวกเตอร์ทั้งหมดมาจัดวางองค์ประกอบศิลป์อย่างสวยงาม

บทที่ 4

การออกแบบและการสร้างสรรค์ผลงาน

การค้นคว้าเรื่องการออกแบบชุดตัวอักษรและเรขศิลป์ที่ได้แรงบันดาลใจจากอัตลักษณ์จังหวัดพิษณุโลก มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. Pre-Production

1.1 ตั้งหัวข้อการวิจัย

การนำอัตลักษณ์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ

1.2 สืบค้นข้อมูล

พระพุทธชินราชงามเลิศ

คือ ด้านศาสนา

ถิ่นกำเนิดพระนเรศวร

คือ ด้านประวัติศาสตร์

สองฝั่งน่านล້วนเรือนแพ

คือ ด้านวัฒนธรรม

หวานจ้่าแก้กัวยตาก

คือ ด้านอาหาร

ถ้ำและน้ำตกหลากตระการตา

คือ ด้านธรรมชาติ

1.3 แนวคิดการออกแบบ

รวมวิถี-ร่วมสมัย กลิ่นอายเฉพาะถิ่น

1.4 ตั้งขอบเขตผลงาน

ชุดตัวอักษร จำนวน 2 ชุด ชุดละ 3 น้้าหนัก รวม 6 น้้าหนัก

โปสเตอร์ ขนาด 50x100 เซนติเมตร จำนวน 5 รูปแบบ

2. Production

2.1 การออกแบบชุดตัวอักษร

2.1.1 แนวคิดในการออกแบบชุดตัวอักษร

สองแคว

คือ การออกแบบที่บ่งบอกถึงพิษณุโลก

สองภาษา

คือ ภาษาไทยและอังกฤษ

สองอัตลักษณ์

คือ พระพุทธชินราชและพระนเรศวร

สองชุดตัวอักษร

คือ ชุดตัวอักษรพระพุทธชินราชและพระนเรศวร

2.1.2 ขอบเขตการออกแบบชุดตัวอักษร

1) ชุดตัวอักษรพระพุทธชินราช

- จำนวน 3 น้้าหนัก ได้แก่ หนา บาง และพิเศษ

- น้้าหนักละ 2 ภาษา

ภาษาไทย

พยัญชนะ 44 ตัว

สระ 28 ตัว

เลขไทย 10 ตัว

ภาษาอังกฤษ พิมพ์ใหญ่ 26 ตัว
พิมพ์เล็ก 26 ตัว
เลขอาลบิก 10 ตัว
เครื่องหมายพิเศษ 28 ตัว

2) ชุดตัวอักษรพระนเรศวร

- จำนวน 3 นักษัตร ได้แก่ หนา บาง และพิเศษ
- นักษัตรละ 2 ภาษา

ภาษาไทย พยัญชนะ 44 ตัว
สระ 28 ตัว

เลขไทย 10 ตัว

ภาษาอังกฤษ พิมพ์ใหญ่ 26 ตัว
พิมพ์เล็ก 26 ตัว
เลขอาลบิก 10 ตัว
เครื่องหมายพิเศษ 28 ตัว

รวมทั้งหมด 2 ชุด 6 นักษัตร 1,020 ชิ้น

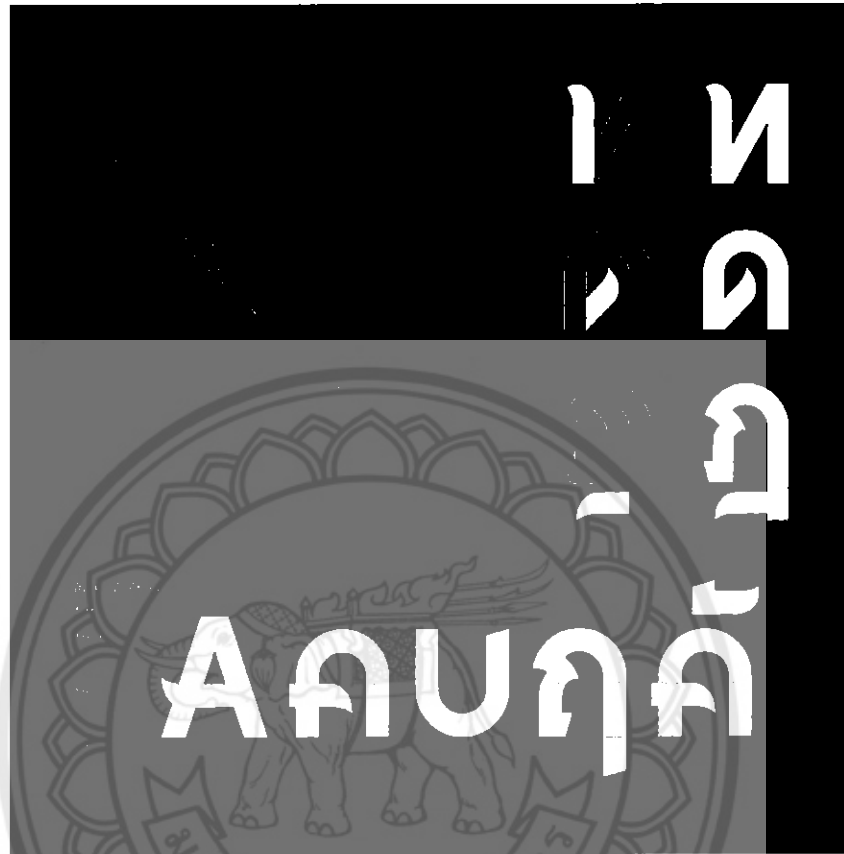
2.1.3 ที่มาและแรงบันดาลใจในการออกแบบชุดตัวอักษร

1) ชุดตัวอักษรพระพุทธรชินราช

ภาพ 7 ที่มาและแรงบันดาลใจในการออกแบบชุดตัวอักษรพระพุทธรชินราช

2) ชุดตัวอักษรพระนเรศวร

ภาพ 8 ที่มาและแรงบันดาลใจในการออกแบบชุดตัวอักษรพระนเรศวร

2.1.4 ผลงานการออกแบบชุดตัวอักษร

1) ชุดตัวอักษรพระพุทธชินราช

ภาพ 9 ผลงานการออกแบบชุดตัวอักษรพระพุทธชินราช ครั้งที่ 1

- พระอัฐมหาราช
- พระเหลื่อ
- เทวดา
- พระสารีบุตร
- พระโมคคัลลานะ
- นพเก้า

2) ถิ่นกำเนิดพระนเรศวร

- พระนเรศวร
- ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช(พระราชวังจันทน์)
- ป้ายพระราชวังจันทน์
- พระแสงของ้าวเจ้าพระยาแสนพลพ่าย
- พระแสงปืนต้นข้ามแม่น้ำสะโตง
- พระแสงดาบคาบค่าย
- สุวรรณภิงคาร (พระน้ำเต้าทองคำ)
- ช้างศึก
- พระเจ้าห้าพระองค์
- โคมไฟ ณ พระราชวังจันทน์

3) สองฝั่งน่านล้นเรือนแพ

- เรือนแพพิษณุโลก
- โลโก้พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจันทวี
- เครื่องดนตรีมิ่งมงคล 6 ชิ้น
- หัวเครื่องจักรไอน้ำ
- รถคอกหมู
- สามล้อถีบ
- ถังประปาเติมน้ำรถจักรไอน้ำ สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2
- เรือหาปลา

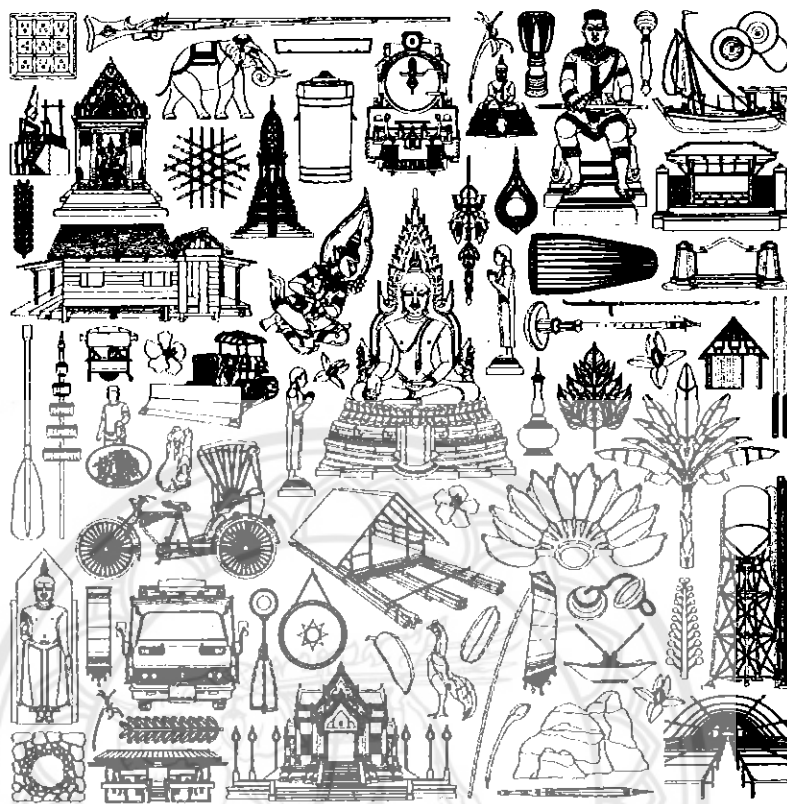
4) หวานจ๋าแท้กล้วยตาก

- กล้วยน้ำว้า
- ดันกล้วย
- กล้วยตาก
- ตู้อบพาราโบลา
- ถังไศศกรีม
- ที่ตัดไศศกรีม
- ผักบั้งลอยฟ้า
- ก๋วยเตี๋ยวห้อยขา
- ร้านก๋วยเตี๋ยวห้อยขา

- ร้านทับทิมกรอบสามหนุ่ม
- 5) ถ้ำและน้ำตกหลากหลายตระการตา
 - ดอกนนทรี
 - ดอกปีบ
 - ใบปีบ
 - แพนแกงไฮ
 - ดอกสร้อยสยาม
 - ผาสูง
 - รถแทรกเตอร์
 - ถ้ำ
 - น้ำตก
 - โรงเรียนการเมืองการทหาร

ภาพ 15 เปลี่ยนข้อมูลเป็นภาพถ่าย

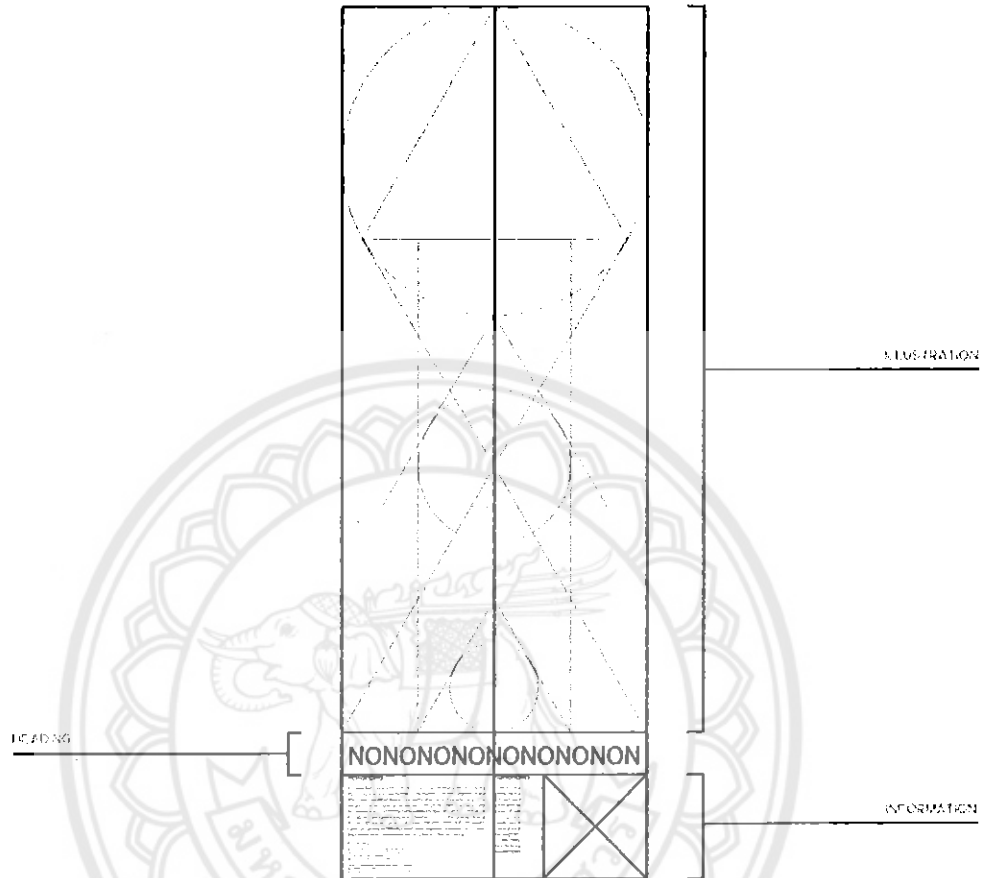

ภาพ 16 เปลี่ยนภาพถ่ายเป็นเวกเตอร์

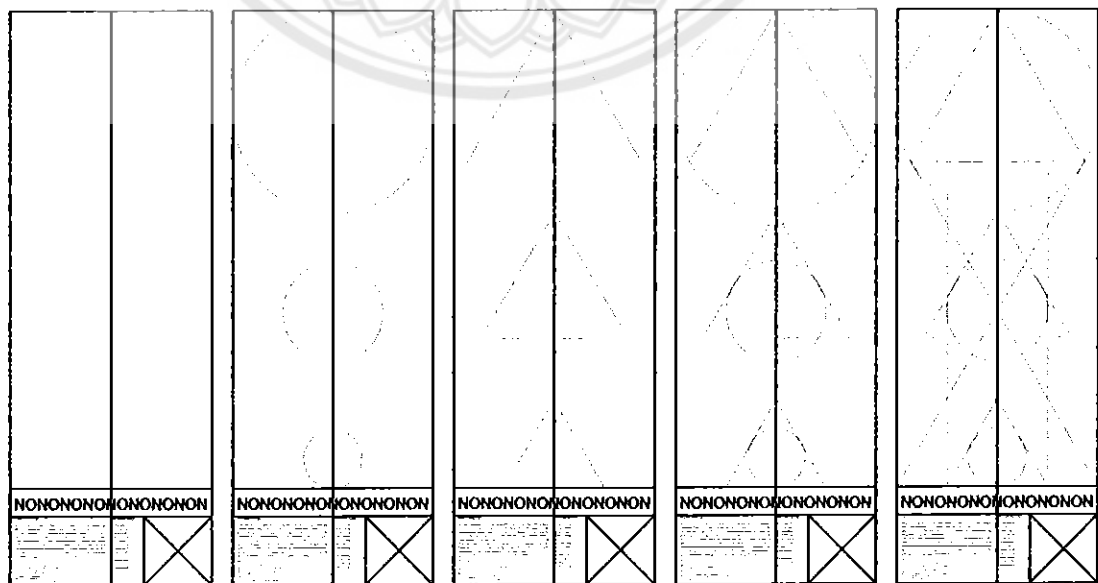

ภาพ 17 การแบ่งเวกเตอร์ตามประเภท

2.2.4 ระบบกริดโปสเตอร์

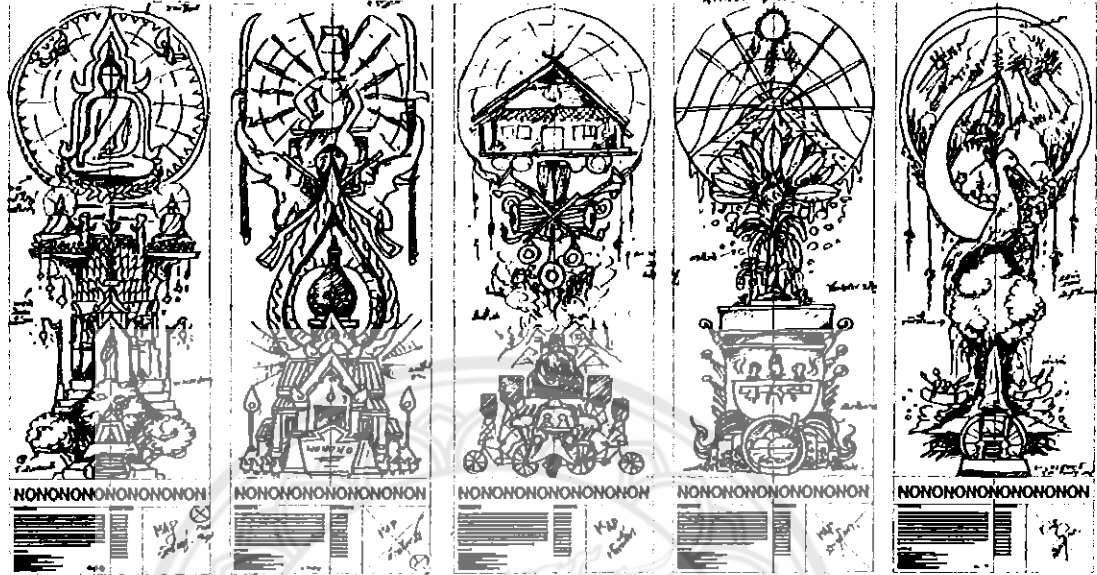

ภาพ 18 การแบ่งสัดส่วนโปสเตอร์

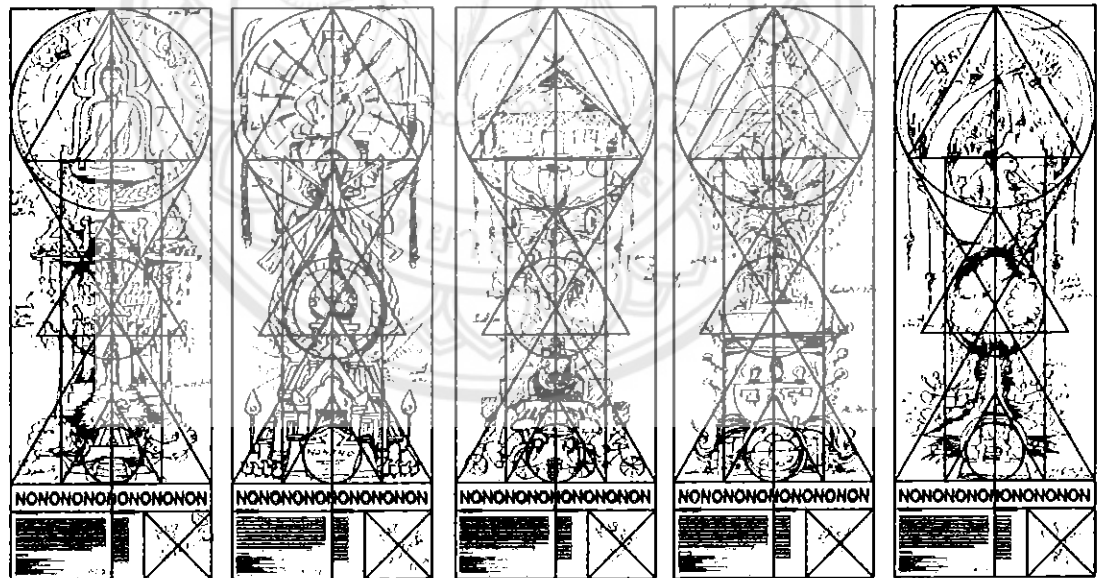

ภาพ 19 ระบบกริดโปสเตอร์

2.2.5 แบบร่างโปสเตอร์

ภาพ 20 แบบร่างโปสเตอร์ 1

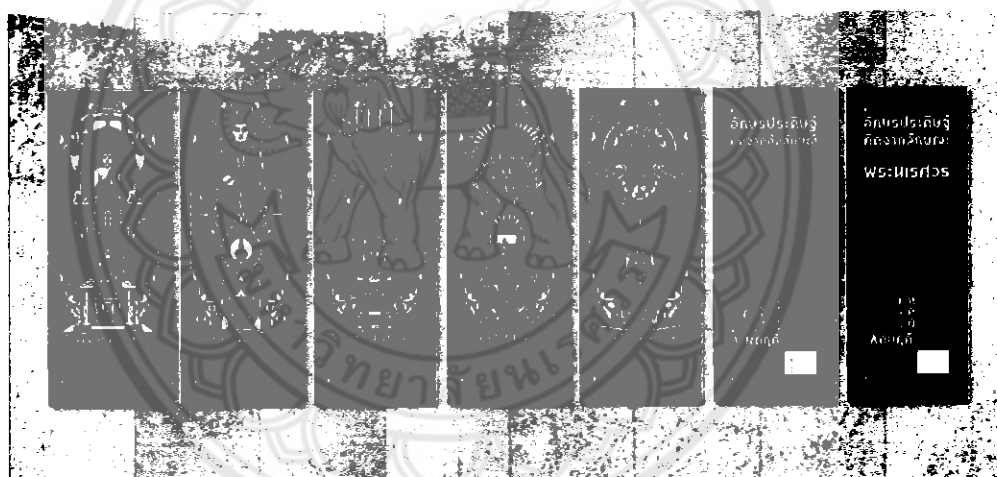

ภาพ 21 แบบร่างโปสเตอร์ 2

2.2.6 ผลงานการออกแบบโปสเตอร์

ภาพ 22 ผลงานการออกแบบโปสเตอร์ ครั้งที่ 1

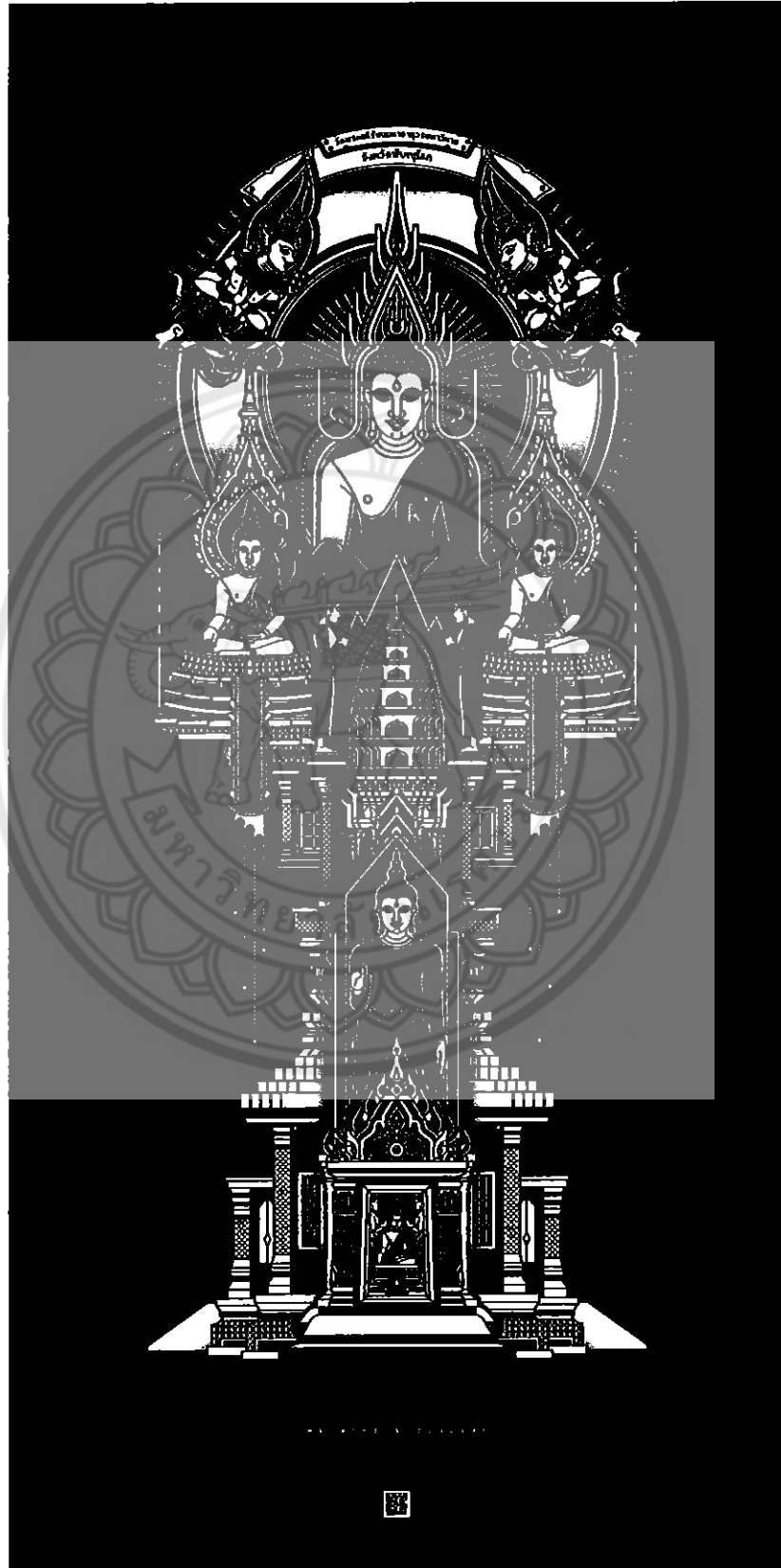

ภาพ 23 ผลงานการออกแบบโปสเตอร์ ครั้งที่ 2

ภาพ 24 ผลงานการออกแบบโปสเตอร์ ครั้งสุดท้าย

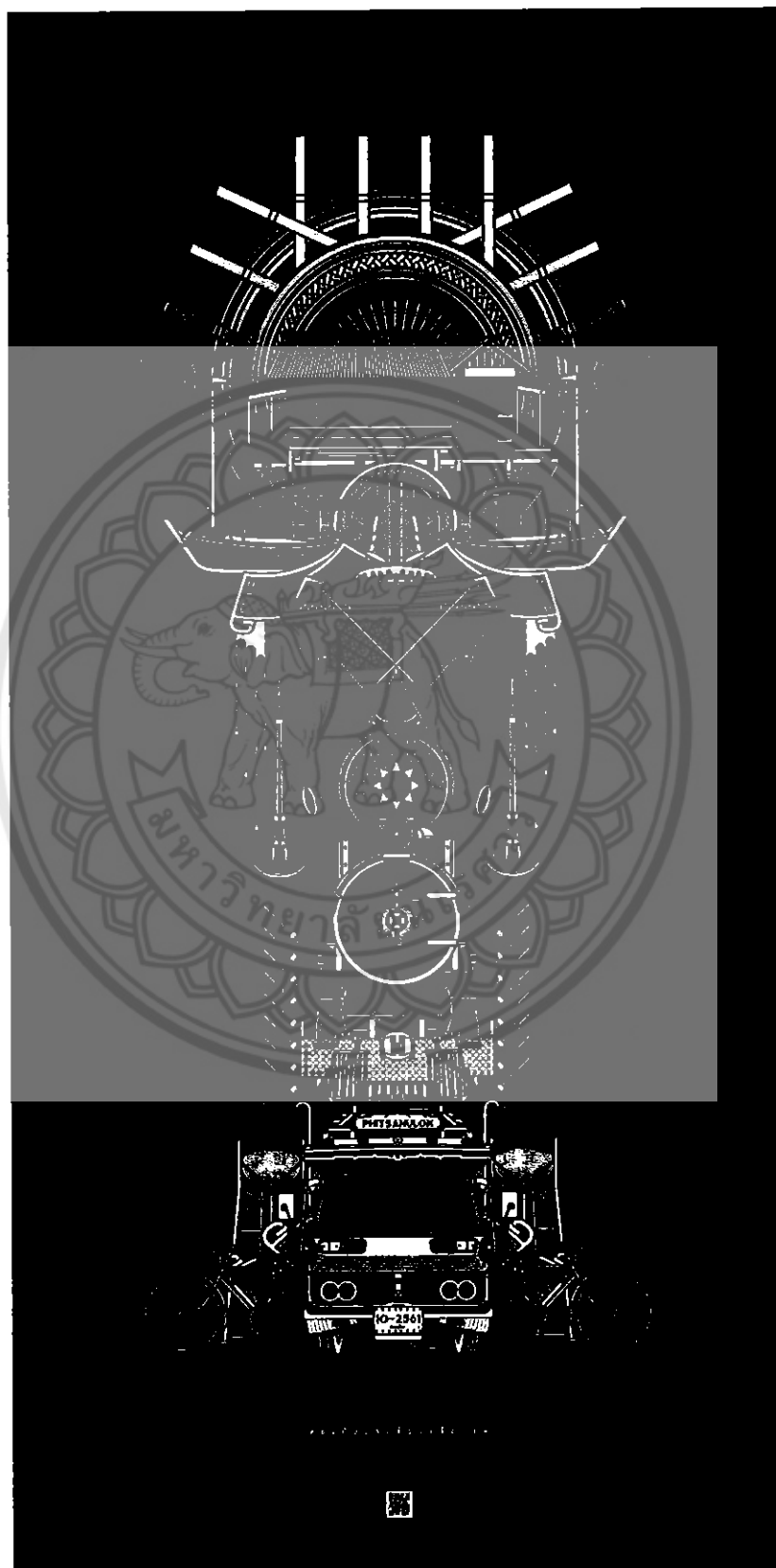
3. Post-Production

ภาพ 25 ผลงานการออกแบบโปสเตอร์ "พระพุทธรชินราชงามเลิศ"

ภาพ 26 ผลงานการออกแบบโปสเตอร์ "ถิ่นกำเนิดพระนเรศวร"

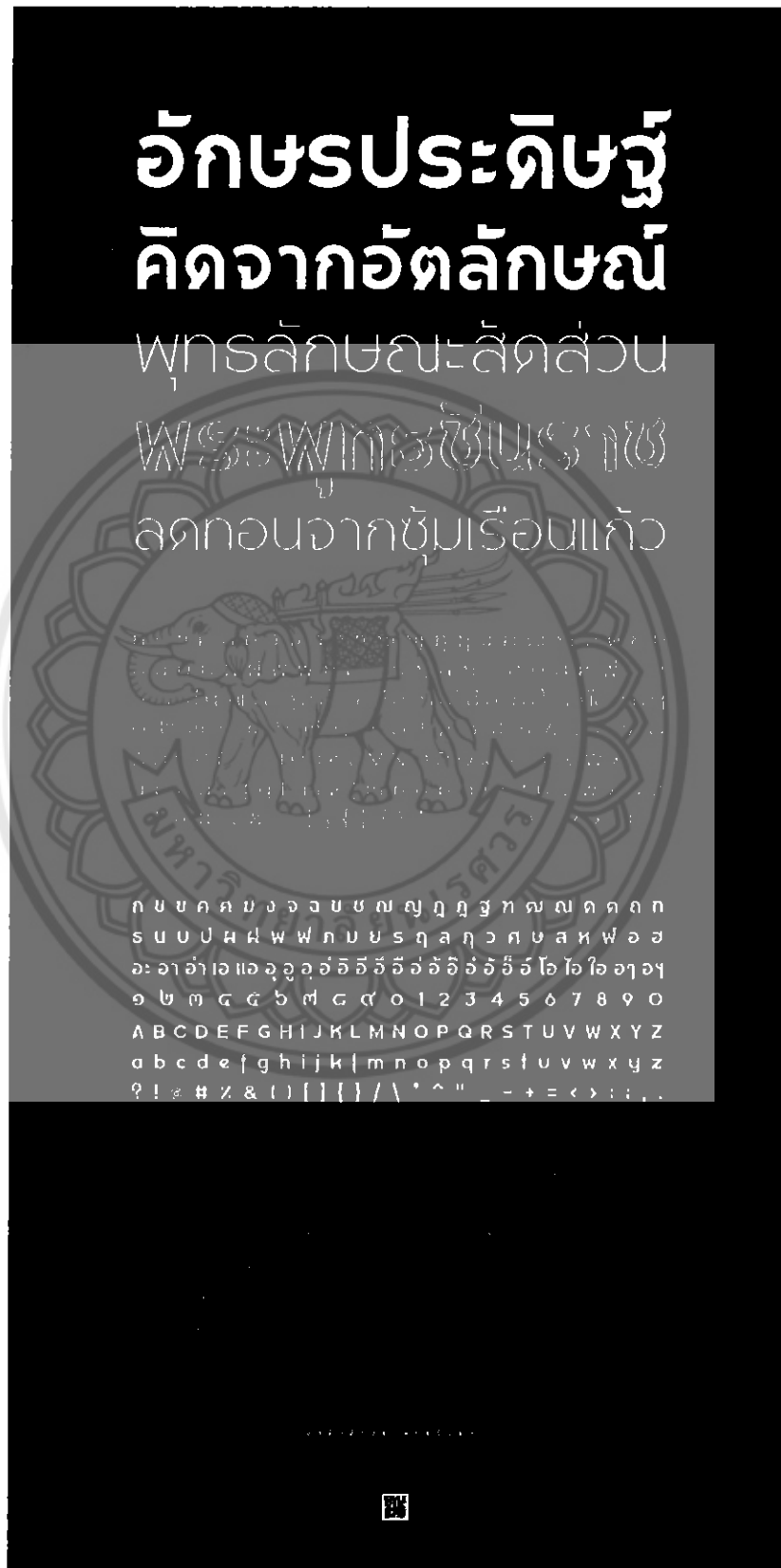
ภาพ 27 ผลงานการออกแบบโปสเตอร์ "สองฝั่งน่านล้นเรือนแพ"

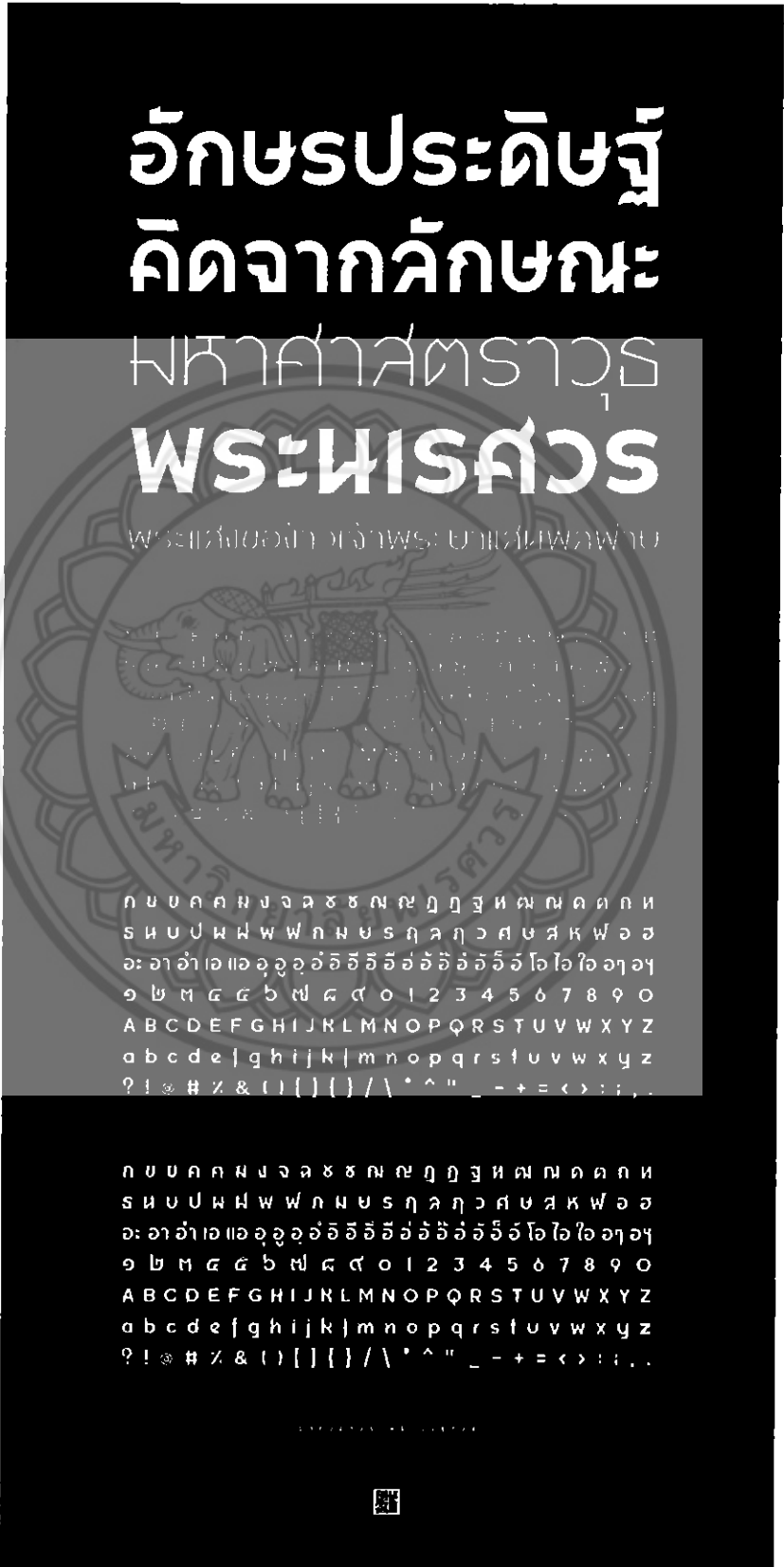
ภาพ 28 ผลงานการออกแบบโปสเตอร์ "หวนจำแท็กกล้วยตาก"

ภาพ 29 ผลงานการออกแบบโปสเตอร์ "ถ้าและน้ำตกหลากตระการตา"

ภาพ 30 ผลงานการออกแบบชุดตัวอักษรพระพุทธรชินราช

ภาพ 31 ผลงานการออกแบบชุดตัวอักษรพระนเรศวร

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบชุดตัวอักษรและเรขาคณิตที่ได้แรงบันดาลใจจากอัตลักษณ์จังหวัดพิษณุโลก ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลงานการออกแบบ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการออกแบบชุดตัวอักษรและเรขาคณิตที่สะท้อนและสื่อถึงอัตลักษณ์จังหวัดพิษณุโลกได้อย่างชัดเจน สามารถนำสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวมาใช้ในการออกแบบและยังนำไปใช้ประโยชน์ต่อได้ โดยสรุปผลดังต่อไปนี้

1) การออกแบบชุดตัวอักษร สามารถสร้างรูปลักษณ์ของแบบอักษรแบบใหม่ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลกและลักษณะการนำไปใช้งานในโอกาสต่างๆ ให้มีความแปลกใหม่ มีความน่าสนใจ มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากชุดตัวอักษรอื่นๆ

2) การออกแบบเรขาคณิต สามารถนำ "ต้นทุน" ที่เป็นข้อมูลจากการรวมข้อมูล มาจำแนกเป็นประเภทแล้วใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สร้างสรรค์ผลงานกราฟิกได้อย่างสวยงามและสามารถสื่อถึงความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดพิษณุโลกได้ชัดเจนว่าการออกแบบชุดตัวอักษร

โดยภาพรวมของการวิจัยในครั้งนี้ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ครบถ้วน ตรงตามขอบเขตผลงานและตอนสนของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างดี ได้รับความสนใจจากกลุ่มเป้าหมายนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ด้วย อีกทั้งสามารถแจกจ่ายให้ผู้ที่สนใจ นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

การดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบชุดตัวอักษรและเรขาคณิตตลอดระยะเวลา 1 ปี มีขั้นตอนในการวิจัยระบบ เพราะต้องทำการออกแบบถึง 2 อย่าง โดยแบ่งเป็น 2 ภาคการศึกษา ภาคการศึกษาแรกจะเป็นการออกแบบชุดตัวอักษร ส่วนภาคการศึกษาที่สองจะเป็นการออกแบบเรขาคณิต ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือได้ทำการศึกษาการออกแบบจัดทำชุดตัวอักษรและเรขาคณิต อีกทั้งยังได้ศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับอัตลักษณ์จังหวัดพิษณุโลก สามารถประยุกต์ใช้ข้อมูลในการออกแบบได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ระยะเวลาในการวิจัยค่อนข้างที่สั้นเมื่อเทียบกับปริมาณงานทั้งหมด ทำให้รายละเอียดในการออกแบบยังไม่ชัดเจนและลึกซึ้ง อีกทั้งระยะเวลาและสถานที่ในการจัดนิทรรศการค่อนข้างสั้นและจำกัด การเข้าถึงผลงานของคนภายนอกยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แต่ยังมีช่องทางออนไลน์ที่สามารถเผยแพร่ผลงานได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- ไพโรจน์ ธีระประภา. (2558). อัตลักษณ์ของที่ระลึกและกราฟิกดีไซน์สะท้อนพื้นถึง. ใน สักกจักร์
ศิระบวร (บรรณาธิการ), ฝากไทย, (หน้า 22-24). กรุงเทพฯ: หจก. ธรรมชาติการพิมพ์.
- จตุพงษ์ ภูสุมาส, สุวิสา แซ่อึ้ง. (2558). พื้นฐานการเล็กลงใช้สี. ใน ปิยะบุตร สุทธิตารา (บรรณาธิการ),
Graphic Design School, (หน้า 88-91). นนทบุรี: บริษัท ไอดีซี พรีเมียร์ จำกัด
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก. (11 มกราคม 2548). ประวัติเมืองพิษณุโลก. สืบค้นเมื่อ
7 มีนาคม 2560, จาก <http://www.ppao.go.th/> เกี่ยวกับอบจ/ประวัติเมืองพิษณุโลก.html.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (21 มกราคม 2560). จังหวัดพิษณุโลก. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2560, จาก
<https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดพิษณุโลก>.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (14 มกราคม 2560). วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร. สืบค้นเมื่อ
7 มีนาคม 2560, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร>.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (4 มีนาคม 2560). สมเด็จพระนเรศวรมหาราช. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม
2560, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/สมเด็จพระนเรศวรมหาราช>.
- วิรุฬห์ พันธุ์อุดม. (8 กุมภาพันธ์ 2551). โครงการย้ายชุมชนเรือนแพริมแม่น้ำน่าน
จังหวัดพิษณุโลก. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2560, จาก [https://www.researchgate.net/
publication/27809074_khorngkaryaychumchnreuxnphaerimmaenanancanghwadphisnulok](https://www.researchgate.net/publication/27809074_khorngkaryaychumchnreuxnphaerimmaenanancanghwadphisnulok).
- ปฐมภรณ์ วีนมุกดา. (2542). กล้วยตาก กล้วยอบ และผลิตภัณฑ์จากกล้วย. สืบค้นเมื่อ 7
มีนาคม 2560, จาก [http://puechkaset.com/กล้วยตาก/
kapook.com](http://puechkaset.com/กล้วยตาก/). (9 พฤษภาคม 2559). 12 ที่เที่ยวพิษณุโลก สุขใจทั้งไหว้พระและเที่ยว
ธรรมชาติ. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2560, จาก
<https://travel.kapook.com/view147426.html>.
- ITCOMGRAPH. (6 ตุลาคม 2559). ภาพประกอบ. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2560, จาก
<https://itcomgrap.wordpress.com/paint-speed/>.
- อ. มนูญ ไทยสมบุรณ์. (2551). โปสเตอร์ (Poster). สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2560, จาก
<https://www.gotoknow.org/posts/193335>.
- วรวัชร ไชยสุโพธิ์. (4 กรกฎาคม 2555). พฤติกรรมขางวัยรุ่น. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2560, จาก
<http://ppbs-4-3-22.blogspot.com/2012/07/blog-post.html>.
- วิจิตรา เขิงจ้อหอ. (10 กันยายน 2556). วัยรุ่นไทยกับวัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2560,
จาก <https://www.dek-d.com/board/view/3052007/>.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (26 มกราคม 2561). พระพุทธชินราช. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2561,
จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/พระพุทธชินราช>.

- ราม วัชรประดิษฐ์. (2561). ชุ้มเรือนแก้ว. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2561, จาก <http://www.itti-palihan.com/ชุ้มเรือนแก้ว-พระพุทธรชินราช-วัดพระศรีรัตนมหาธาตุฯ.html>
- ณัฐวัตร ยอดยิ่ง. (2559). พระราชวังจันทน์. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2561, จาก <https://phrarachwangcanthn.wordpress.com/>
- KOMKID.COM. (2555). สามมหาศาสตราวุธแห่งสมเด็จพระนเรศวร. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2561, จาก <http://www.komkid.com/ประวัติศาสตร์สังคม/สามศาสตราวุธนเรศวร/>
- มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. (2561). ดนตรีมังคละ. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2561, จาก <http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/performing-arts/236-performance/260-m-s>
- ทองเที่ยงดอกคอม. (2551). พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำหวิ. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2561, จาก http://www.thongteaw.com/Travel_tour_content_พิษณุโลก/พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำหวิ.html
- ภรณ์ทิพย์ เงินทอง. (2559). การออกแบบลวดลายกราฟิกที่ได้แรงบันดาลใจจากสิ่งคโลก. วิทยานิพนธ์ ศป.บ., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

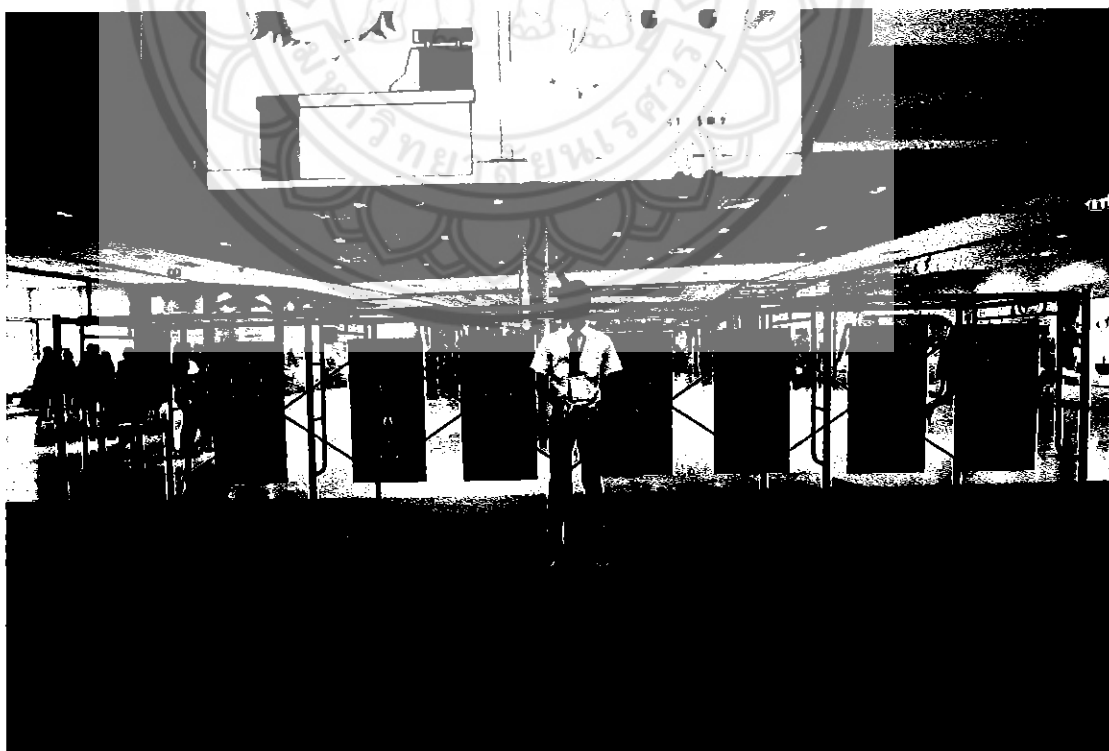
ภาพ 32 บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะนิพนธ์ 1

ภาพ 33 บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะนิพนธ์ 2

ภาพ 34 บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 3

ภาพ 35 บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 4

ภาพ 36 บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 5

ภาพ 37 บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 6

ภาพ 38 บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 7

ภาพ 39 บรรยากาศนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์ 8

ภาพ 40 คำแนะนำดีชมจากนิทรรศการแสดงผลงานศิลปนิพนธ์

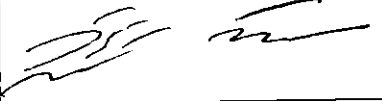
เอกสารติดตามความก้าวหน้าวิชาศิลปนิพนธ์
สาขาการออกแบบสื่ออนวัตกรรมการ

ชื่อสกุล นาง อัครไชย ไชยงามเมือง รหัสนิสิต 57711527
หัวข้อโครงการวิจัย การออกแบบชุดตัดอกผ้าไหม: เรขาคณิตที่มีใจไหมมัดหมี่จากอัตลักษณ์วัฒนธรรมอีสาน
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก _____
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

ครั้งที่ 2	วันที่เข้าพบ 21 กันยายน 2560	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์) - ทา Reference เพิ่มเติม, ปรับsketch ไปให้ละล้าดิบ ชัด - ทดลอง ขนาด หน้าหนังสือ Font		
ครั้งที่ 3	วันที่เข้าพบ 28 กันยายน 2560	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		
ครั้งที่ 4-5	วันที่เข้าพบ 11 ตุลาคม 2560	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		

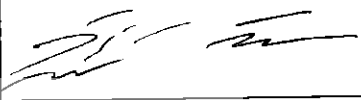

เอกสารติดตามความก้าวหน้าวิชาศิลปนิพนธ์
สาขาการออกแบบสื่ออนวัตกรรม

ชื่อสกุล นาย วิไล โขขันธ์ รหัสนิสิต 57711527
หัวข้อโครงการวิจัย พหุคูณแบบจุดตัวอักษรแบบเรขาคณิตสี สีสันรวมของงานออกแบบสื่ออนวัตกรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก _____
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

ครั้งที่ 6	วันที่เข้าพบ 25 มี.ค. 60	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		
ครั้งที่ 7	วันที่เข้าพบ 3 พ.ย. 60	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		
ครั้งที่ 8	วันที่เข้าพบ 10 พ.ย. 60	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		

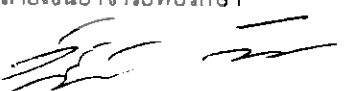
เอกสารติดตามความก้าวหน้าวิชาศิลปนิพนธ์
สาขาการออกแบบสื่ออนวัตกรรมการ

ชื่อสกุล นาย อภิรักษ์ วัฒนวิเศษ รหัสนิสิต 5711627
หัวข้อโครงการวิจัย การออกแบบสื่ออนวัตกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะจากคลังศิลปะจังหวัดสิงห์บุรี
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก _____
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

ครั้งที่	วันที่เข้าพบ	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
9	17 พย. 2560	
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		
ครั้งที่	วันที่เข้าพบ	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
10	23 พย. 2560	
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		
ครั้งที่	วันที่เข้าพบ	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		

สาขาการออกแบบสื่ออนวัตกรรม

ชื่อสกุล นาง อธิสรา นามนพรัตน์ รหัสนิสิต 57711527
 หัวข้อโครงการวิจัย การออกแบบสื่ออนวัตกรรมแบบศิลปะสื่อผสมบนกระดาษจากอค์หินบรีนอัดพิมพ์ 3D
 อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก _____
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

ครั้งที่ 1	วันที่เข้าพบ 18 มค. 2561	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		
ครั้งที่ 3	วันที่เข้าพบ 5 กพ. 2561	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		
ครั้งที่ 4	วันที่เข้าพบ 16 กพ. 2561	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		

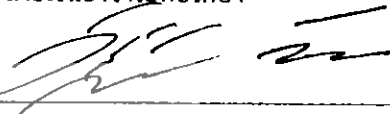
สาขาการออกแบบสื่อวัฒนธรรม

ชื่อสกุล นางสาว นันทนา นันทนา รหัสนิสิต รทท ๕๒๗

หัวข้อโครงการวิจัย การออกแบบสื่อวัฒนธรรม: แอปพลิเคชันสำหรับนิสิตของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก _____

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

ครั้งที่ 5	วันที่เข้าพบ 16 มีนาคม 2561	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		
ครั้งที่	วันที่เข้าพบ	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		
ครั้งที่	วันที่เข้าพบ	ลายเซ็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ประเด็นนำมาปรึกษา(สิ่งที่นำมาส่ง และขอคำปรึกษา)		
ประเด็นที่ต้องค้นคว้า,ปรับปรุง(คำแนะนำจากอาจารย์)		